МАНАЙ ЭХЭНЭРНҮҮДТЭ — ЗОЛ ЖАРГАЛ!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

...СС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...тэмнай 1921 оной ...ярын 21-һээ гарана | № 57 (13681) | 1972 оной мартын 8, среда | Сэн 2 мүнгэн

СОВЕТ ЭХЭНЭРНҮҮДТЭ

...тэ совет эхэнэрнүүд!

...й Эхэ ороной алдарта басагад!

...ай Союзай Коммунис партиин Центральна Ко... эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр — Мартын 8... ...адые халуунаар амаршална.

...нүүдэй уласхоорондын үдэр — бүхы дэлхэйн эхэнэрнүүдэй нэгэдэлэй, интернациональна ёһоор ...гдэн талархалгын һүлдэ тэмдэг болoгшо гай... ...айндэр мүн.

...совет арад шэнэ ажабайдал амжалтатайгаар бай... ...шад — эхэнэрнүүдые гүн ехээр хүндэлэлгын, дур... ...ба баясхалангай мэдэрэлтэйгээр мүнөөдэр ёһолон ...жэ байна.

...хэ Октябриин социалис революци эхэнэрнүүдые ...гэй болгоо, ниитын ажабайдалай бүхы һалбари... ...зохёон байгуулхы эршэ зориг ба бэлиг шадаба... ...ынь тула шухала үргэн ехэ арга боломжо эдэ... ...нээжэ үгөө. Социализмын ба коммунизмын зам ...нэрнүүдэй бодото сүлөөгэй, зохёон байгуулхы ...һалбаралгын зам болоно. Совет эхэнэрнүүд хаа... ...заводой цех соо гү, али колхозой фермэдэ, һур... ...гү, али больница соо, гүрэнэй эмхи зургаанда ...эрдэм шэнжэлгын лаборатори дотор — хаа хаанагүй эрхим ...үндэр дээдэ мэргэжэлэй, өөрынгөө хэрэгтэ дур... ...гэр жэшээ харуулна. Манай эхэнэрнүүд поли... ...ниитын ажабайдалда, гүрэнөө хүтэлбэрилхэ хэ... ...ществын асари ехэ ажал ябуулгада бүрин эрхэ... ...абадана.

...совет арад Ленинскэ партиин хүтэлбэри доро ...XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бо... ...рэнь бэелүүлжэ байна. Олон миллион зоной зо... ...гуулхы ажалаар, хаба түгэс эршэ зоригоор ком... ...н һүр жабхаланта ордон бодхоогдожо байнхай. ...табан жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүр... ...ээ бүгэдэ арадай социалис мүрысөөн бүхы орон ...алгэрээ. Манай эхэнэрнүүд партиин хараалһан ...үүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруул...

...шленностиин, хүдөө ажахын, барилгын талаар, ...ажабайдалай бүхы һалбаринуудтахи научно-техни... ...жэлтын, соёлой саашанхи хүгжэлтын талаар табигдаһан шэнэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэ олохон ушарта эхэнэрнүүдэй ажалай үүсхэл ба эршэ зоригһоо дулдыдаха. Элүүрые хамгаалгын, ургажа ябаа үетэдые һургалгын ба хүмүүжүүлгын зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ эхэнэрнүүдэй дүүргэдэг үүргые сэгнэхэнь бэрхэтэй.

Советскэ Союзай Коммунис парти эхэнэрнүүдэй ажаллаха арга, ажаһуудал улам һайжаруулхын тула ехэ оролдолго гаргана. «Партиин политикын уг зорилго юуб гэхэдэ, үхибүүдые хүмүүжүүлхэ, ниитын ажабайдалда шууд хабаадаха, амарха ба һурахын тула, соёлой аша үрэнүүдтэ тэдэнэй үргэн ехээр хүртэхынь тула совет эхэнэрнүүдтэ шэнэ арга боломжонуудые олгохо шухала», гэжэ XXIV съездэ КПСС-эй ЦК-гай хэһэн Тоосоото элидхэл соо тэмдэглэгдээ һэн. Энэ талаар горитой юумэн хэгдээ, хэгдэжэ байна. Үнгэрэгшэ табан жэлэй турша соо баригдаһан хүүгэдэй саадууд ба яслинууд 500 мянга шахуу үхибүүдые абанхай. Олон үхибүүтэй эхэнүүд үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэнһөө 400 миллион түхэригэй тэдхэмжэ абаа. Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг алба һайжаруулхын тула бэелүүлэгдэһэн тодорхой хэмжээнүүд гэрэй ажал нилээд хүнгэдхөө. Совет эхэнэрнүүдэй оронойнгоо үйлэдбэриин, ниитын хэрэгтэ, соёлой ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадахын тула, таатай зохид арга боломжонуудые бүрин хангахын тула партимнай саашадаашье оролдолго гаргаха байха.

Совет эхэнэрнүүдэй һайн һайхан гурим заншал, оролдосотой халуухан гар, урин зулгы сэдьхэлынь дуунуудта орохо ёһоороо оронхой. Эхэнэрнүүд үхибүүдтээ бүхы ами наһаяа зорюулхаһаа гадна, мүн уялгадаа үнэн байха, социалис Эсэгэ оронойнгоо эрхим зэргын, ажалша бэрхэ гражданинууд болохо хэрэгтэнь туһалдаг эрхим гурим заншалай эшэ үндэһэнүүдые заяана.

Манай арад зон ажалша эхэнэрнүүдые, коммунизм байгуулалсажа байгшадые мүнөөдэр хүндэлэн ёһолхо зуураа, шэнэ общество байгуулагшадай, дүлэтэ патриодуудай, социалис Эсэгэ ороноо эрэлхэг зоригтойгоор хамгаалагша үетэнние хүмүүжүүлдэг эхэнүүд тухай онсо халуун дулаанаар дурдана.

Олон үндэһэ яһатанта совет арад СССР-эй байгуулагдаһаар табин жэлэй ойе угтажа байна. Совет республикануудай бата нэгэдэлтэ, нягта эмхидэлтэ бүлэ СССР-эй арадуудай эбдэршэгүй нүхэсэлые, хани барисаае улам хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ хэрэгтэ эрхим хубитаяа оруулһан эхэнэрнүүдээ мүнөөдэр ёһолон хүндэлжэ байна.

Социализмын илалта туйлаха, арадуудай хани нэгэдэл батадхаха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа үгэгшэдэй, Соведүүдэй ороной олон үндэһэ яһатадта хабаатай эхэнэрнүүдэй ажалай ба дайшалхы баатаршалгануудынь арад зоной дурасхаалда хэтэ мүнхэдөө үлэхэл. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүрөөтэ шэрүүн жэлнүүд эхэнэрнүүдэй шэн зоригой эрхим жэшээ болоно. Тэрэ үеын эхэнэрнүүдэй образ хадаа манай орондо добтолон орогшо фашис дээрмэшэдые бута сохихо ябадалда уряалһан Эхэ ороной һүр һүлдэ болодог байһаниинь дэмбэрэлтэй.

Совет эхэнэрнүүдэй интернационализм тэдэнэй бүхы ажал ба ниитэ политическэ ажал ябуулгаһаань эли тодоор харагдана.

Пролетарска интернационализмын мэдэрэлээр нэбтэрэн зоригжоһон манай ороной эхэнэрнүүд социализмын аха дүү оронуудай эхэнэрнүүдтэй, социализмын, демократиин, эб найрамдалай, эрхэ сүлөөгэй хэрэгэй түлөө, социальна болон национальна али бүхы дарлалтада эсэргүүсэн тэмсэгшэ бүхы оронуудай эхэнэрнүүдтэй һаналаа нэгэдэлгые улам бэхижүүлнэ.

Зүүн-Урда Азида, Дүтын Зүүн зүгтэ, Хойто Ирландида, дэлхэйн бүмбэрсэгэй бусад районуудта империалистнуудай хэжэ байгаа зэрлиг бүдүүлиг ябуулгануудынь эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэй түрүү зэргэдэ дабшагша совет эхэнэрнүүдэй эрид буруушаалгаар угтагдана.

Хүндэтэ совет эхэнэрнүүд!

КПСС-эй Центральна Комитет энэ гайхамшаг һайндэроор — Мартын 8-най үдэрөөр дашарамдуулан Таанадые амаршална, элүүр энхэ, золтой жаргалтай ябахыетнай, ажалдаа, үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтээ амжалта туйлахыетнай хүсэнэ, совет эхэнэрнүүд партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын, коммунис байгуулалтын бүхы участогуудта шэнэ амжалтануудые туйлахын тула хүсэ шадалаа сүм зорюулха байха гэжэ батаар этигэдэгээ элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Коммунис общество эдэбхитэйгээр байгуулалсагшад — совет эхэнэрнүүд мандаха болтогой!

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр — Мартын 8 мандаха болтогой!

Эб найрамдалай, эрхэ сүлөөгэй ба социализмын хүсэнүүдэй түшэг тулгуури — манай агууехэ Эхэ орон улам бэхижэг, хүгжэг лэ!

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ.

Социалис Ажалай Геройнууд

...логическа управлениин ...экспедициин главна ...р Раиса Сергеевна ТАРА...ВА.

Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой хонишон Гомбо-Сурун Гончиковна ЦЫРЕМПИЛОВА.

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэн Клавдия Ивановна ФИЛИППОВА.

Хорин аймагай Хорин совхозой хонишон Намжилма Ламхановна ТОГМИТОВА.

Сэлэнгын аймагай Сэлэнгын совхозой суута һаалишан Надежда Лазаревна ТАДВАШКИНА.

...н-Үдын нарин сэмбын ...хүдэлмэришэн Дарья ...ТУМУРОВА.

... аймагай Карл ... нэрэмжэтэ колхозой ... Пыльжит Бальчинов... ...САСАНОВА.

...ЦЫДУЕВАЙ фотонууд.

ХАНИ НҮХЭСЭЛНАЙ БЭХИЖЭГ ЛЭ

Валентина НИКОЛАЕВА-ТЕРЕШКОВА, Советскэ Союзай Герой, совет эхэнэрнүүдэй комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй лётчик-космонавт

ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ уласхоорондын һайндэр — энэ жэлэй мартын 8 — Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй гүйсэһэн ондо тэмдэглэгдэхэнь.

Үнгэрһэн табин жэлэй саана Россин зууһаа дээшэ наци ба үндэһэ яһатан адли тэгшэ эрхэтэнэй холбоо байгуулһан гээшэ. Арадуудаймнай эбдэршэгүй хани нүхэсэл энэ холбооһоо эшэ үндэһэтэй. Ленинэй национальна политикын аша үрэ — СССР-ые байгуулга хадаа социализмын түрүүшын гүрэндэ эхэнэрнүүдэй асуудалые шиидхэлгын шухала шата болоһон.

Адли тэгшэ эрхын гансахан конституцяар, хууляар хангагдадаг бэшэ, харин гүрэн түрын бүхы байгуулалтаар хамгаалагдадаг социалис обществын эхэнэр тухай бодоод үзэхэдөө, иимэ туйлалта имагтал социализмын эрхэ байдалда бэелүүлэгдэхэ гэжэ ойлгогдоно.

Мүнөө үеын совет эхэнэрнүүдэй ажабайдалтай танилсаһан бүхы хүнүүд Совет гүрэнэй байгуулагдаһанһаа хойшо үе соо туйлаһан амжалтануудаарнь ехээр гайхадаг байна.

Совет эхэнэр ямаршье үндэһэ яһанай байг, хаанашье ажаһууг, шэмэрүүн хүйтэн хойто зүгтэ гү, халуун уларилта урда зүгэй республиканудта гү, ямаршье хэлэн дээрэ хэлэдэг байг — хамаагүй — обществынгоо адлихан эрхэтэй гэшүүн, өөрынгөө ороной — олонациональна Советскэ Союзай эзэн шэнги ябадаг. Минии ороной эхэнэр зон арадай ажахыда эдэбхи ехэтэйгээр ажалладаг: тэдэнэр хүдэлмэри хэдэг хүнүүдэй хахадынь болодог.

Ажал гээшэ манай эхэнэрнүүдтэ экономическа талаар бэеэ даанхай эрхэ олгохоһоо гадна, тэдэндэ сэдьхэл бодолой эрилтэ болонхой. Ниитын үйлэдбэридэ хабаадаха гээшэ эхэнэрнүүдэй адли тэгшэ эрхын, бүхы талаар хүгжэн болбосоролгын үндэһэ һуури мүн. Нэгэ иимэ тоо, баримта дурдахамни: Эхэ оромнай дүрбэ мянга шахуу басагадтаа Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгоһон байна.

Социализмын эрхэ байдалда научно-техническэ дэбжэлтэ үзэгдөөгүй шэнэ арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ, эхэнэрнүүдэй ажал хүнгэдхэнэ, арадай ажахын бүхы һалбарида тэдэнэй хүдэлхэ арга олгоно. Эхэнэрнүүд гансахан мэргэжэлтэдэй хэхэ ажал дүүргэнэ бэшэ, харин үйлэдбэри хүтэлбэрилэгшэдөөршье ажаллана.

В. И. Ленин эхэнэрнүүдэй эмхидхэхы шадабарие үндэрөөр сэгнэһэн гээшэ. Гүрэнние хүтэлбэрилгэдэ совет эхэнэрнүүдэй олоороо хабаададаг болоһон ушар ленинскэ политикын зүб байһанние элеэр гэршэлнэ. Ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ эхэнэрнүүд хахадынь шахуу, союзна республикануудай Верховно Соведүүдтэ — 35 процент болодог. Узбек арадай алдар суута басаган Ядгар Насриддинова СССР-эй Верховно Соведэй хоёр палатын нэгэн — Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшын үндэр тушаалда һунгагданхай. Союзна республиканудай правительствануудта 28 эхэнэр министрнүүдээр хүдэлнэ.

Революциин урда тээхи Россин национальна заха хизаарнууд байһан Казахстан, Узбекистан, Киргиздэ үзэг бэшэг мэдэхэ эхэнэрнүүд үгы шахуу байһан һаа, мүнөө тэдэнэй хахадһаа олонхинь дээдэ, тусхай дунда эрдэмтэй. Харин оронуудта эхэнэрнүүдэй адли эрхэгүй байхые хүсэжэ, эхэнэрнүүд эрдэм ухаанай шухала ажал дүүргэжэ шадахагүй гэжэ хэлсэдэг һаань, манай ороной национальна республиканудай эхэнэрнүүд эрдэм ухаанай ажал ябуулга дээрэ эрхим жэшээ харуулна.

Морфологиин научно-шэнжэлгын Тбилисидэхи институдай директор, грузин эхэнэр Нина Джавахишвили, Казахай Наукануудай академиин академик биолог Найля Базанова, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Яхадай филиалай научна хүдэлмэрилэгшэ, эвенк ангуушанай басаган Мария Романова болон бусад бүхы орон дотороо мэдээжэл.

Коммунис общество эдэбхитэйгээр байгуулалсагшад — совет эхэнэрнүүдэй толотомо амжалта илалтануудые гэршэлһэн жэшээнүүд угаа олон. Оронойнгоо ажабайдалда хамаг хүсэеэ зорюулдаг эхэнэрнүүд тухай, алдар солоор магтуулһан эхэнэр-эрдэмтэдэй нэрэ баяртайгаар дурданабди. Гэбэшье манай эхэнүүдтэ эгээл һайн һайхан, энэрхы сэдьхэлэй үгэнүүд хэлэгдэхэ ёһотой. Үхибүүдые, ургажа ябаһан эдир залуушуулые коммунис үзэл бодолоор хүмүүжүүлгэдэ тэдэнэй аша үүргэ тон ехэ.

Манай парти, правительство эхэнэрнүүдтэ, илангаяа эхэнүүдтэ, тэдэнэй ажаһуудал һайжаруулгада айхабтар ехэ анхарал хандуулна. Хүдэлмэришэн, эхэ эхэнэрнүүдтэ туһаламжа үзүүлхэ талаар тусхай хэмжээнүүд КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэреэр хараалагданхай. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев ингэжэ хэлэһэн: «Партиин политикын зорилгонь юуб гэхэдэ, үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ, ниитын ажабайдалда улам ехээр хабаадаха, амарха, һурахын тула, соёл культурын аша туһада улам ехээр хүртэхын тула совет эхэнэртэ шэнэ арга боломжо олгохо. Эдэ шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ шэнэ табан жэлэй мэдээжэ шата болохо байһан арсалтагүй».

Манай орондо үхибүүдые хүмүүжүүлхэ зургаануудай тоо ходо олошорно. Мүнөө саад, яслинуудта 13,5 миллион үхибүүд хүмүүжүүлэгдэнэ.

Манай түсэбүүдэй имагтал амгалан тайбан байдалда бэелүүлэгдэжэ болохо байһанние совет эхэнэрнүүд һайн мэдэнэ. Зохёон байгуулха ажалдамнай, бидэнэй гэр бүлын, манай үхибүүдэй зол жаргалтай, элүүр энхэ байхын тулада эб найрамдал хэрэгтэй. Тиимэһээ бидэнэр социалис оронуудай нэгэдэл ба хани нүхэсэл бэхижүүлгэдэ, хүн түрэлтэнние дэлхэйн шэнэ дайнай аюулһаа зайсуулгада зорюулагдаһан түрэл правительствынгаа политикые эдэбхи ехэтэйгээр дэмжэнэбди.

Совет оронойшнай эхэнэрнүүд Зүүн-Урдахи Азида, Дүтын Зүүн зүгтэ эзэрхэг түримхэй дай болюулхын түлөө, Европодо аюулгүй байдал тогтоохын түлөө тэмсэнэ. Тэдэнэр эб найрамдалай аша туһада дэлхэйн эхэнэрнүүдтэй харилсаа холбоогоо үргэдхэнэ, һанал нэгэдэлээ бэхижүүлнэ. Совет Эхэнэрнүүдэй Комитет 120 шахуу ороной эхэнэрнүүдэй эмхинүүдтэй хани нүхэсэлэй харилсаа бэелүүлнэ. Өөрынгөө интернациональна уялгада үнэн сэхэ совет эхэнэрнүүд эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү тэмсэл хэдэг, эрхэ сүлөөгэй, национальна бэеэ даанхай байдалай, демократи ба социальна хүгжэлтын түлөө тэмсэдэг оронуудай эхэнэрнүүдтэ политическэ, моральна ба материальна туһаламжа хүргэнэ.

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр — адли тэгшэ эрхын түлөө, үхибүүд ба залуушуулай зол жаргалай түлөө, эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэ эхэнэрнүүдэй һаналаа нэгэдэлгын һайндэр. Энэ жэлдэ бидэнэр Америкын эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү тэмсэл хэжэ байһан Вьетнам, Лаос, Камбоджын баатар эгэшэ дүүнэртэй колониализмда эсэргүүгээр тэмсэжэ байһан Африкын оронуудай баатар нүхэдтэй, Израилиин добтолгодо нэрбэгдэһэн араб бүхы оронуудай эхэнэрнүүдтэй һаналаа нэгэдэн, һайндэрөөр тэмдэглэжэ байнабди. Мартын 8-най үдэр бидэнэй хамаг һанал бодол Греци, Испани, Португали, Бразили, Парагвай, Боливи, Гаити, Гватемаладахи хархис жураамаар мүрдэгдэжэ байһан нүхэд-эхэнэрнүүдэй һаналтай нэгэдэнэ. Демократиин түлөө тэмсэлдэ баатаршалгын, нугаршагүй тэсэбэри зоригой жэшээ дэлхэйн оло-миллион хүн зондо харуулһан Анджела Дэвистэ дэмжэлгэ ба һаналаа нэгэдэлгын үгэнүүдээр хандана бди.

Энэ жэлдэ эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэрые тэмдэглэхэ зуураа, совет эхэнэрнүүд эб найрамдалай, национальна бэеэ даанхай байдалай, социальна хүгжэлтын, эхэнэрнүүдэй, үхибүүдэй адли тэгшэ эрхэ сүлөөгэй, зол жаргалай түлөө тэмсэлдэ болоһон бүхы түбинүүдэй эхэнэрнүүртэ халуун зүрхэнэй амар мэндые хүргэнэ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, облпрофсоведтэ

Конкурсдо шалгарһан фермэнүүд

Һаалиин фермэнүүдтэ, тоһоной заводуудта ариг сэбэрые нариинаар сахижа, гүрэндөө эрхим шанартай сагаан эдеэ тушааха, худалдаха, һүнэй һайн шанартай продуктнуудые үйлэдбэрилэн гаргаха талаар 1971 ондо республикын һүнэй промышленностиин предприятинуудай, колхоз, совхозуудай һаалиин фермэнүүдэй дунда тусхай харалга-конкурс үнгэргэгдэһэн байна.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй тогтоолой ёһоор, тус харалга — конкурсдо доро дурсагдаһан һаалиин фермэнүүд, тоһоной заводууд илаһанда тоологдожо, **1 шатын диплом болон 75 түхэриг мүнгөөр шагнагдаа.**

Кабанскын совхозой Бага-Колесовско һаалиин фермэ түрүү һуури эзэлжэ (даагшань М. З. Карачун), һү һааха жэлэйнгээ түсэб 111,5 процент, худалдаха даабаряа — 106,8 процент дүүргээ юм. Тэрэшэлэн конкурсдо илагшадай тоодо Хориин аймагай Анаагай совхозой 3-дахи отделениин һаалиин фермэ (даагшань Ж. Г. Базаров), Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Ягодныи һаалиин фермэ (даагшань С. Г. Черных), Зэдын аймагай Петропавловкын тоһоной завод оролсоно.

Тиихэдэ **II шатын дипломоор, 50 түхэриг мүнгөөр** эдэ фермэнүүд шагнагдаа гэбэл: Улаан-Үдын аймагай «Восход» колхозой фермэ (даагшань И. В. Мокров), Захааминай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Установкын фермэ (даагшань С. Д. Дашиева), Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ һаалиин нэгэдэхи фермэ (даагшань К. И. Колмаков), Хурамхаанай аймагай Сахалиин совхозой түбэй фермэ (даагшань С. Д. Тамшилова), Загарайн аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Мухар-Талын һүнэй фермэ (даагшань К. Т. Афанасьев) һү һааха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө баһал амжалтатайгаар дүүргэжэ, сагаан эдеэ һайн шанартайгаар тушаагаад, эдэнэр шагнагдагшадай тоодо оролсобо.

Мухар-Шэбэрэй тоһоной завод һүнэй продуктнуудые худалдаха түсэбөө 170 процент дүүргэжэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө — 125 процент дүүргээд, баһал энэ шанда хүртөө.

Конкурсдо шалгаржа, **III шатын диплом, 30 түхэриг мүнгэн шанда** Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын совхозой түбэй фермэ (даагшань М. Ф. Фасхутдинов), Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой Улааха-Аралай һаалиин фермэ (даагшань Г. Файзулин), Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец» колхозой Турунтаево тосхоной һаалиин фермэ (даагшань Н. Д. Васильев), Сэлэнгын аймагай Гусиноозерскын тоһоной завод энэ шанда хүртэһэн байна.

АЖАЛ ХЭРЭГНАЙ УРАГШАТАЙ

Тимлюйн асбоцементнэ заводой коллектив нёдондо жэлэйнгээ амжалта арьбадхаха зорилго урдаа табяад, энэ жэлэй эхинһээ хойшо ажалайнгаа эршэ улам шангадхажа байна. Шифер үйлэдбэрилхэ январь һарын даабари холо дүүргэгдээ.

Һаяхан февраль һарын үрэ дүн согсолон гаргагдаа. Эдэ дүнгүүд бүхы коллективые баясуулна, шэнэ амжалтада зоригжуулна гэхээр. Продукци үйлэдбэрилхэ түсэб 101,9 процент, продукци худалдаха даабари 102,6 процент дүүргэгдээ. Февраль һарын түсэбһөө гадуур 300 мянган плитэ шифер үйлэдбэрилэгдөө.

Завод технико-экономическа талаараа һайн үрэ дүн туйлаа. Шифер үйлэдбэрилхэ машина, лининүүд бүтээсэтэйгөөр хэрэглэгдэжэ, ехэ продукци бүтээн гаргагдаһан байна. Шифернүүдэй хабтагай хэдэг машинануудай бүтээсэ ехээр дээшэлээ.

Үйлэдбэри шэнэдхэн хубилгаха түсэб бэелүүлэгдэжэ, жэлэй эхиндэ 4-дэхи технологическа шэнэ лини ашаглалгада тушаагдаа. Жэлэй гаратар үшөө нэгэ, һүүлшын лини ашаглалгада оруулагдаха ёһотой. Тиихэдэ заводнай бүри ехэ шифер үйлэдбэрилдэг болохо.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн гүйсэхэ энэ жэлдэ коллективнай ехэ зорилго урдаа табяа. 1972 оной түсэбһөө гадуур 1,5 миллион плитэ шифер үйлэдбэрилхэ гэһэн социалис уялга абаад, тэрэнээ дүүргэхын тула арга боломжоёо хэрэглэн ажаллана. 1970 онойхитой сасуулхада, ажалай бүтээсые 12,5 процентээр дээшэлүүлхэ.

Абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, СССР-эй 50 жэлэй ойе ажалай амжалтаар уттаха гэһэн мүрысөөн коллективэй дунда үргэнөөр дэлгэрээ. Февраль һарын үрэ дүнгөөр Алексей Ефимович Ефимовэй даадаг шифер үйлэдбэрилгын халаан түрүүлжэ ябана.

Г. ЛУШНИКОВА,
заводой инженер.

ХАНИ БАРИСААН БА ҮГЭЕЭ ОЙЛГОЛСОЛГО

ДАККА. ТАСС-ай корреспондент С. Буланцев ингэжэ дамжуулба: «Энэ агууехэ орондо сиоод байха үедэмнай Советскэ Союзай арад зоной, правительствын зүгһөө манда үзүүлһэн халуун дурлал, хани ёһоной, хүндэмүүшэ хандалгые дамжуулха гэхэдээ үгэнүүд дуталдана», — гэжэ табан хоногто албанай хэрэгээр СССР-тэ айлшалаад бусаһан Бангладешэй Арадай Республикын Премьер-Министр Муджибур Рахман мартын 6-да Даккын аэропорт дээрэ мэдүүлбэ. «Москвада болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үеэр туйлаһан үгэеэ ойлголсолгомнай гансашье Азида бэшэ, мүн бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай, аюулгүй байдалай хэрэгтэ туһа хүргэхэ, Бангладеш ба Советскэ Союзай арадуудай амгалан тайбан байдалай, хүгжэлтэ дэбжэлтын аша туһада холбоо барисаагаа хүгжөөхэ байха», — гэжэ Премьер-Министр хэлэбэ.

Бангладешэй Премьер-Министр Зүүн-Бенгалиһаа хашагдан зугадаһан хэдэн миллион хүнүүдтэ үзүүлэгдэһэн совет туһаламжын, ООН-ой Аюулгүйн Совет дээрэ Бангладешэй арад зонние Советскэ Союзай шууд дэмжэһэн ябадалай ехэ удхашанартайе Бангладешэй Премьер-Министр тэмдэглээ. Агууехэ совет арадта, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэ — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнодо, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинда Бангладешэй 75 миллион зоной, правительствын үмэнэһөө гүн ехэ баяр хүргэхые хүсэнэб гэжэ Муджибур Рахман хэлэбэ. Манда Советскэ Союзай үзүүлһэн, үзүүлжэ байгаа үнэн сэдьхэлэй туһаламжа болон дэмжэлгын түлөө СССР-эй арад түмэндэ, правительствада асари ехэ баясхалангай мэдэрэлые Бангладешэй арад зон зүрхэ сэдьхэлдөө хэтын хэтэдэ хадагалжа ябахал гэбэ.

ХЭЖЭНГЭ ТОСХОНОЙ ЕРЭЭДҮЙ

„Түрэл тосхоноо болбосон түхэлтэй болгое!" гэһэн социалис уялга Хэжэнгэ тосхоной ажаһуугшад баталан абаба.

Ажахын зарим дүнгүүд

ҮНГЭРӨӨШЭ 1971 ондо Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIV съезд боложо, манай ороной арадай ажахые 1971-75 онуудта хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбэй Директивэнүүдые баталан абаа һэн. Түрэл партиингаа съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, манай аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд нёдондо нилээд һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан байна.

Гүрэндэ мяха худалдаха жэлэй түсэб 105,6 процент, һү—101, нооһо—100,4 процент дүүргэгдэә. Урзанда жэлэйхитэй сасуулжа үзэбэл, мяха абалга 13 процентээр, нооһо хайшалалга 9,6 процентээр дээшэлһэн байна. Эбэртэ бодо малай тоо жэл соо 684 толгойгоор, хонидой тоо 2388 толгойгоор олошороо. Чисаанын совхозой хүдэлмэрилэгшэд бултанһаа һайн үрэ дүнгүүдые туйлаба. Энэ ажахы хэдэн жэл удаагүүр гарза ехэтэйгээр хүдэлдэг байбал, нёдондо жэлые олзотойгоор түгэсхөө.

Аймагай промышленна предприятинуудай коллективүүд үнгэрһэн жэлдэ баһал муу бэшээр хүдэлжэ гараа. Продукци худалдаха түсэб хамта дээрээ дүүргэгдэһэн байна. Худанай леспромхозой, Хэжэнгын тоһоной заводой коллективүүд ажалай һайн дүнгүүдые харуулһан байха юм. Аймагтамнай промышленностиин шэнэ һалбари хүгжэжэ байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ аймагай нютаг бүхэндэ шэнэ барилга ехээр хэгдэдэг болоо. Гэр байрын, үйлэдбэриин, соёл культурын барилгада һүүлшын табан жэлэй турша соо 12 миллионһоо үлүү мүнгэ зөөри гаргашалагдаа. Үнеэдэй 14 дал, хонидой 90 байра, мал ушахан таргалуулха 6 пункт шэнээр баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Һаалиин фермэнүүд дээрэхи хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулха талаар горитой ажал хэгдэһэн байна. Электрын элшэ хүсэ дамжуулха 900 километр лини татагдаа. Тиигэжэ аймагаймнай нютаг, һуурин бүхэн гүйсэд электрижүүлэгдэһэн.

Аймагай промышленна предприятинууд ба совхозууд бултадаа жэгдэ һайнаар хүдэлнэ гэхын аргагүй. Ажахы бүхэндэ байһан арга боломжонууд гүйсэд һайнаар хэрэглэгдэнэгүй. Адууһа малай тоо толгой горитойгоор олошорногүй, ашаг шэмэнь удаанаар дээшэлнэ. Тиимэһээ КПСС-эй райком, ажахынуудай парткомууд эдэ дутагдалнуудаа усадхаха талаар хэмжээнүүдые хараалаад, тэдэнээ бэелүүлжэ эхилэнхэй.

Соёл, гэгээрэл ямараар хүгжэнэб?

ПАРТИИН райком, совхоз ба леспромхозуудай парткомууд энэ асуудалда һаналаа ехээр табидаг болонхой. Чисаанын совхозой, Худанай леспромхозой түб һууринуудта тус ажахынуудай мүнгэ зөөри болон хүсэ шадалаар дунда һургуулинуудай шэнэ байшангууд баригдажа, ашаглалгада оруулагданхай. Тиигэжэ тэндэхи бүхы һурагшад нэгэ халаанда һураха аргатай болоо. Вознесеновка, Загаһата тосхонуудтахи һургуулинуудай шэнэ байшангуудай барилга дүүргэгдэхэ дүтэлөө. Хэжэнгэ тосхондо 132 һууритай хоёр интернат баригдаад, малшад болон хонишодой үхибүүд байрлажа, эрдэм номдо һурана. Мүн «50 лет Октября» совхозой ажалшадай хүсөөр үхибүүдэй хамтын байра бодхоогдожо байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Вознесеновка, Хөөрхэ нютагуудта соёлой шэнэ байшан, клуб баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа: Чисаана, Иннокентьевка тосхонуудта шэнэ клубуудай барилга дүүргэгдэхэ дүтэлөө. Орот нютагай соёлой байшангай барилга эхилэнхэй. Сулхара тосхондо дүтэхэнэ телевизионно ретрансляторай бодхоогдоһоной һүүлээр Хэжэнгын нютаг бүхэндэ, холын фермэ, отарануудта сэнхир экранууд ялардаг болоһон байна. Аймагай түб һууриида хүүгэдэй хүгжэмэй һургуули хүдэлдэг. Һүүлэй хэдэн жэлэй турша соо аймагай нютаг бүхэндэ гэр байра тон олоор баригдаа. Гансахан Хэжэнгэ тосхондо хамтадаа 6960 дүрбэлжэн метр гэр байра бодхоогдоо. Тиихэдэ хүдөө нютагуудта медицинын, худалдаа наймаанай, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг албанай олохон байшангууд баригдаһан юм.

Аймагай ажалшад соёлой хоёр жэлэй добтолгодо эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Энэ шухала асуудал аймагай, сомоной Соведүүдэй сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаад, мүнөө бэелүүлэгдэжэ байна.

Леспромхоз, совхозуудай, мүн эмхи зургаануудай партиина организацинуудай профсоюзай рабочкомууд, ВЛКСМ-эй эмхинүүд нютаг бүхэндэ соёл гэгээрэл саашадань түргөөр хүгжөөхэ, клуб ба соёлой байшангуудай, библиотекэнүүдэй ажал хүдэлмэри улам һайжаруулха, удхыень дээшэлүүлхэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэжэ байдаг гээшэ. Нэн түрүүлэн холын гүүртэ, отарануудта, модо бэлэдхэлгын пунктнуудта ажалладаг хүнүүдэй һуудал байдал һайжаруулха, тэдэнине али болохоор гүйсэд һайнаар хангаха асуудал саг үргэлжын хиналтада абтанхай. Жэшээлэн хэлэбэл, Буряадай АССР-эй тогтоһоор 50 жэлэй ой болотор аймагай нютаг бүхэндэ соёлой шэнэ байшан ба клубууд, һургуулинууд, магазин ба столовонууд, гэр байранууд, стадион ба спортын залнууд олоор баригдахаар түсэблэгдэнхэй. Аршаан булагтай үзэсхэлэнтэ һайхан газарнуудта совхозуудай ажалшадай амаралтын байшангууд баригдаха. Тосхонуудай үйлсэнүүдтэ хэдэн арбаад мянган модод, һөөгүүд таригдаха юм.

Аймагай түб һуурин—Хэжэнгэ тосхондо соёл культурын талаар ехэ юумэн хэгдэхээр хараалагданхай. Мүнөө эндэ хэдэн шэнэ үйлсэ, кварталнууд бии болоо. Тэндэ хоёр-гурбан дабхар байрын гэрнүүд баригдаа. Томо панелеэр баригдаһан ажалшадай хэрэглэмжэ хангаха комбинадай байшан, гурбан дабхартай Соведүүдэй байшан ашаглалгада оруулагдаа. Тосхоной үйлсэнүүдые һүниндөө люминисцентнэ лаампанууд гэрэлтүүлнэ. Тоһоной завод, хилээмэнэй оньһожоруулагдамал пекарни, «Бурводстрой» трестын ПМК-гай, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй үйлэдбэриин баазанууд хүдэлжэ эхилээ. Мүнөө тосхоной үйлсэ бүхэндэ шэнэ гэрнүүдэй барилга эхилэнхэй.

Буряадай барилгын управлениин 3-дахи СМУ-гай барилгашадай хүсөөр Хэжэнгэ тосхондо дунда һургуулиин шэнэ байшан баригдажа байна. ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: тус СМУ-гай шулуушан М. Т. Илларионов. Барилгашадай бригадир В. Ж. Шагдуров (зүүн гарһаа), прораб В. А. Шубин гэгшэд һургуулиин шэнэ байшангай дэргэдэ.
О. БЕРЕЗКОВОЙ фото.

Тосхомнай ямар болохоб?

ҺАЯХАН Хэжэнгэ тосхондо ажаһуугшадай хамтын суглаан болобо. ССР Союзай, мүн Буряадай автономито республикын тогтоһоор 50 жэлэй алдарта ойе угтуулан, бэелүүлхэ шэнэ зорилгонууд тушаа тэрэ суглаан дээрэ ехэ хөөрэлдөөн болоһон байна.

Хэжэнгэ—аймагай түб һуурин. Тэндэ эрдэм бэлигээр, мэргэжэлээр һайн олон тоото багшанар, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, барилгашад, медицинын, соёлой хүдэлмэрилэгшэд ажаллана. Тэндэ аймагай хүтэлбэрилхы эмхи зургаанууд оршодог. Тиимэһээ эндэхи арад зон аймагай бусад нютагуудай ажалшадта жэшээ харуулжа, тосхоноо алишье талаһаань болбосон түхэлтэй болгохо гэжэ шиидэбэ. Хэжэнгэ тосхоной ажалшадай энэ һайн һайхан үүсхэлые аймагай бүхы тосхонуудай арад зон дэмжэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Суглаанда хабаадагшад тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо талаар социалис шэнэ уялгануудые нэгэн дуугаар баталан абаа. Тиигээд тэдэнэй энэ уряае дэмжэхыень республикын бүхы аймагуудай түб һууринуудай ажалшадта хандаа. Энэмнай тон харюусалгатай хэрэг гэжэ бидэнэр булта ойлгонобди.

Ямар юумэн хэгдэхээр хараалагданаб?

Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн баярай һайндэрэй болотор соёл гэгээрэлэй, худалдаа наймаанай олон шэнэ байшангуудай барилга дүүргэгдэхээр хараалагдаа. 964 һууритай дунда һургуулиин байшангай барилга һуралсалай шэнэ жэлэй эхилтэр дүүргэгдэхээр түсэблэгдэнхэй. Тус һургуулиин комплексдо һаруул һайхан классууд, һуралсалай кабинедүүд, спортын зал, мастерскойнууд байха юм. Тус байшангай ашаглалгада оруулагдахада, бүхы һурагшад нэгэ халаанда һураха аргатай боложо, һуралсалай ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрид һайжаруулха эрхэ байдал хангагдаха болоно.

Тосхондо худалдаа наймаанай түб бодхоохо асуудал олоной анхарал татаһаар үнинэй. Тэрэ түбтэ 12 наймаалагшын хүдэлхэ хоёр дабхар универмаг, 6 хүнэй ажаллаха гастроном, нэгэ доро 100 хүнэй эдеэлхэ столово байха. Худалдаа наймаанай, эдеэ хоолой эдэ байшангууд бултадаа хирпиисэ, шэлээр бодхоогдохо болоно. Эд бараа худалдан абагшад болон эдеэ хоол баригшадые культурнаар хангаха мүнөө үеын түхеэрэлгэнүүд тэндэ тодхогдохо юм. Худалдаа наймаанай түбэй һуури мүнөө табигдаад, столовынь барилга энэ жэлдэ дүүргэгдэхээр хараалагдана.

Аймагай библиотекын номой тоо он жэлэй ошохо бүри олон боложо байна. Мүнөө байһан байшангынь хуушаржа, уншагшадай эрилтэ һайнаар, түргөөр хангаха аргагүй болонхой. Тиимэһээ библиотекын шэнэ байшан бариха асуудал мүнөөдэрэй гол эрилтэнүүдэй нэгэн болоод байна. Ерэхэ жэлэй түрүүшын хахадта шэнэ библиотекэ түрүүшынгээ уншагшадые хүлеэн абаха юм.

Улаан-Үдэ Хэжэнгэ хоёрой хоорондо самолёдууд ябажа эхилһээр үнинэй, пассажирнууд жэл бүри олошорно. Тиимэһээ аймагай түб һууриида дүтэхэнэ аэропортын шэнэ байшан баригдахаар түсэблэгдэнэ. Тэндэ самолёт хүлеэхэ зал, буфет, аэропортын хүдэлмэрилэгшэдэй амарха комнатонууд байха юм. Тиихэдэ Хэжэнгэ тосхондо 150 хүнэй һууритай зунай кинотеатр, ниитын бани, кварталай котельнэ, техническэ мэргэжэл шудалха училищиин һурагшадай хамтын байра, эндэхи сомоной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй байшан баригдаха байна. Республикын ойн баярай һайндэр болотор аймагай түб һууриида 4000 дүрбэлжэн метр гэр байра бодхоогдохо.

Аймагай түб һууриинай предприяти, эмхи зургаануудай партиина, профсоюзай ба комсомолой организацинууд тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо, соёл-гэгээрэлэй, худалдаа наймаанай, медицинын, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг албанай хүдэлмэри улам саашадань һайжаруулха, удха шанарыень гүнзэгырүүлхын тула шэнэ хэмжээнүүдые хараалһан байна. Энэ хэрэгтэ ВЛКСМ-эй райком, эндэхи комсомолшууд болон залуушуул ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй.

Ажалшадай сүлөө сагтаа культурнаар үнгэргэхэ, һайнаар амарха эрхэ байдал олгохо эрилтэ манай парти, правительство табижа байдаг. Тиимэһээ энэ талаар Хэжэнгэдэ баһал ехэ ажал хэгдэхээр хараалагдана. Тосхоной гол Коммунистическэ, Гагаринай нэрэмжэтэ үйлсэнүүд асфальтаар хушагдаха, тэндэ сэсэгүүд таригдадаг болохо. Амаралтын сэсэрлиг шэнэдхэн заһабарилагдаха. Хэжэнгэ гол дээгүүр ябаган хүүргэ баригдаха, уһанда шунгагшадай амарха газар түхеэрэгдэхэ, голой эрье бэхижүүлэгдэхэ байна. Тосхоной үйлсэнүүдтэ, ниитын байшангуудай газаагуур энэ хабартаа 20 мянган модон, һөөг таригдаха юм.

Эдэ бүгэдэ олоной хүсөөр бэелүүлэгдэхэ тон шухала удха шанартай хүдэлмэри болоно. Аймагай, сомоной Соведүүдэй депутадууд, эхэнэрнүүдэй Соведэй, үйлсын комитедэй гэшүүд партиина организацинуудай хүтэлбэри доро энэ шухала зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ хам оролсохо болоно. Үйлсэ, квартал, эмхи зургаан бүхэнэй хоорондо социалис мүрысөө эмхидхэжэ, эрхимлэжэ гарагшадтань шан, диплом барюулагдахаар хараалагдаба. Тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохын тула олон хүнэй хабаадалгатай субботник, воскресник үүд үнгэргэгдэжэ, республикын ойн баярай һайндэр болотор тосхондо ажаһуугша бүхэн 60 час соо түлөөһэгүйгөөр хүдэлхэ гэжэ шиидэбэ.

***

Энэмнай тон харюусалгатай хэрэг гэжэ бидэ мэдэрнэбди. Тиимэһээ предприяти, эмхи зургаан бүхэнэй партиина, профсоюзай организацинууд хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудай хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһаниие саг үргэлжэ хинан шалгажа байха болоно. Аймагай түб һууринай ажалшад абаһан уялгануудаа сүм дүүргэжэ, ССР Союзай, мүн Буряадай АССР-эй 50 жэлэй алдарта ойе ажалай шэнэ илалтаар угтахые хүсэнэ.

Б. АНГАРХАЕВ,
КПСС-эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь.

ЗАЛУУШУУЛ ЭРДЭМ БОЛБОСОРОЛОО ДЭЭШЭЛҮҮЛНЭ

Загарайн аймагта комсомолшууд болон залуушуул олон юм. Техническэ мэргэжэлэй 19-дэхи, 21-дэхи училищинуудта залуу үетэн илангаяа олоороо һурана. Тэдэнэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайнаар ябуулагдана. Олон комсомолшууд спортивна наадануудта хабаадалсажа, бэлиг шадабаряа улам хурсадхана. Эдэ училищинуудай һурагшад среда бүхэндэ үнгэргэгдэдэг ниитэ-политическэ эрдэм дээшэлүүлхэ лекторидо олоороо хабаадалсана.

Аймагай дунда һургуулиин багшанар, больницын эмшэлэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд среда бүхэндэ эдэнэртэ айлшаар ерэжэ, һонирхолтой лекцинүүдые уншадаг байна. «Гитлеризмдэ эсэргүү тэмсэл» гэһэн лекци Загарайн дунда һургуулиин багша Светлана Дмитриева һаяшаг уншажа, һурагшадые һонирхуулаа. «Совет эмшэлэгшэдэй амжалтанууд» тухай аймагай больницын стоматолог Анна Цыреновагай уншаһан лекци бүришье һонирхолтой байба. Аймагай Соёлой ордоной директор Владимир Чуднов «Үйлэдбэриин культура» гэһэн темээр зохид лекци хээ.

Иимэ һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд комсомолшууд болон залуушуулда туһатай, хэрэгтэйшье. Тиимэһээ томо предприятинуудта ажалладаг залуушуулай дунда иимэ һуралсал үнгэргэхэ шухала. Һаяшаг Онохойн модоной комбинадай дэргэдэ ниитэ-политическэ һуралсалай лектори нээгдэбэ. Энэ һуралсалые залуу инженер Виктор Лушников хүтэлбэрилнэ. Комбинадай комсомолшууд болон залуушуул энэ лекторидо олоороо хабаадалсажа, эрдэм болбосороло о дээшэлүүлнэ.

Р. ПОПОВ,
ВЛКСМ-эй Загарайн райкомой секретарь.

МАРТЫН 8—ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР

БАСАГАДАЙ ЦЕХТЭ

Фоторепортаж

— Нооһо илгадаг цех—басагадай цех юм,—гэжэ ахалагша мастер Никита Николаевич Хурхесов хөөрэбэ. Нээрээшье, энэ цех соо ороходомнай, ягаан, хүхэ, ногоон пулаадуудаар толгойгоо бооһон залуухан басагад ехэ олоороо хүдэлжэ байба. Нэгэ халаан соо аяар 270 басагад нооһо илгадаг юм хаш.

Хайшаашье эрьежэ харахада, хүдэлмэришэ басагад ехэл оролдосотойгоор ажалланад. Шара зүһэтэй томо мэшээгүүдһээ нооһо гаргаад илгажал, илгажал байна. Һайнаар илгагдаһан нооһон конвейерээр дамжан, сэбэрлэлгын цехтэ эльгээгдэнэ. Конвейер минута соошье миин байха ёһогүй. Энээниие нооһо илгадаг цехэй хүдэлмэришэд һайн ойлгонол даа. Тиимэһээ иимэ оролдосотойгоор ажаллажа байна ха юм.

— Халаанайнгаа даабари дүүргэдэггүй хүн гэжэ манай цех соо үгы шахуу. Сэхыень хэлэхэдэ, басагад ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг, ажалай журам эбдэдэггүй зон шуу даа. Энээн дээрэһээ манай цехэй коллектив һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ байдаг,—гэжэ Никита Николаевич бидэндэ хөөрэнэ.

Хүтэлбэрилэгшын үгэдэ үнэншэхөөр даа. Энэ цехэй коллектив үнгэрһэн жэлэй даабариһаа гадуур 2840 тонно нооһо сэбэрлэн илгаһан байха юм. Харин байгша оной хоёр һарын даабариһаа гадуур 260 тонно нооһо сэбэрлэн илгаад байна. Ажалай түрүүшүүл эндэ олон. Тэдэнэр ажалаа зүбөөр эмхидхэн, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлнэ.

Валентина Елизовагай нэрэ солые мэдэхэгүй хүн эндэ үгыл хэбэртэй. Тэрэ оройдоол арба найматай. Гэбэшье юһэн хүнһөө бүридэһэн бригада даажа абаһан. Халаан соогоо 3 тонно нооһо илгаха даабаряа 4 тоннодо хүргэдэг байха юм.

Энэ түрүү бригадын хүдэлжэ байһан газарта хүрэжэ ерэбэбди. Үндэр томо бэетэй, тэбхэгэр сагаан шарайтай басаган бэшэнэйнгээ дундаһаа илгарна. Үшөөл үхибүүн гэхээр. Теэд энэмнай үнөөхи бригадир Валентина Елизова өөрөөл байшаба ха юм. Бригадынь гэшүүд булта комсомолшууд, эдир залуунууд. Оролдосотой бэрхээр хүдэлжэ, аха заха нүхэдэйнгөө магтаалда хүртөөд байна ха юм.

Уян нугархай хургадынь ульгам түргэнөөр хүдэлнэ. Конвейерээр дамжан ерэһэн нооһо наринаар шалгажа, бог шоройһоонь сэбэрлэнэ. Хэдэн олон зоной хүдэлжэ байгаашье һаа, энэ цех соо абяа шэмээн үгы. Конвейер һэмээхэнээр урагшаа дабшана. Сэбэрлэгдэн илгагдаһан «сагаан алтан» конвейер дээгүүр урдана.

Валентина Елизова уриханаар энеэбхилнэ. Олон юумэ шашаха дурагүй хүн хэбэртэй. Асуудалда хэдэхэн үгэнүүдээр тоб байсахана харюусаадхина.

— Яһала оролдожо хүдэлнэлди даа. Басагаднай харюусалгатай һайн мэдэдэг, ойлгодог. Эхэнэрнүүдэй Уласхоорондын һайндэрые ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэжэ шиидэһэн зомди. Тиигэжэ халаан бүриингөө даабариһаа гадуур 900—100 килограмм нооһо илганабди,—гэжэ дарууханаар хөөрэнэ.

Мартын 8-най һайндэр! Бүхы дэлхэйн эхэнэрнүүдэй һайндэр! Теэд капиталис оронуудай эхэнэрнүүд энэ нарата һайхан үдэрые манай ороной эхэнэрнүүд шэнги баяр баясхалантайгаар, ажалай бэлэгүүдтэйгээр угтадаг гээшэ гү? Үгыл ааб даа! Тиигэхэдэ арба найма наһатай комсомолка Валентина Елизова эрхим һайнаар ажаллажа, олоной магтаалда хүртөөд ябана. Валентина Елизова эрхимээр ажаллажа, комсомол-залуушуулда жэшээ харуулан ябаһанайнгаа түлөө ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй Тэмдэгээр һаяшаг шагнагдаа бэлэй. Хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын һургуулида һуралсажа, эрдэм болбосоролоо дээшэлүүлнэ. Валентинатай хамта хүдэлдэг басагад бултадаа үдэшэндөө һурадаг. Ажаллахадаашье шадамарнууд. Бригадынь гэшүүд Валентина Челпанова, Тамара Тюрюханова, Татьяна Салеева гэгшэд халаанайнгаа даабари үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг юм. Мүнөө апрель һарын түсэбөөр ажал... Жэлэйнгээ даабари ... дүүргэхээр уялга аба...

Забһарлаха саг ... байна. Валентина Ели... хэн дэбтэр халаадай... һаа гаргажа, юушьеб ... шэнэ. Тэндэнь 220... гэһэн тоо аржыжа ... лаанай эхинһээ эды ... илгаад байһыень ойл...

Халаанай дүүрэтэр ... килограмм нооһо сэб... бди, — гэжэ бригад... хөөрэнэ. Оройдоол ар... басагадууд! Һаял му... лын сэсэгүүд мэтэ ур... сагадууд! Өөрынгөө ... мэргэжэлдэ найдаһан ... шиидэнгеэр мэдүүлнэ...

К. ЖА...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ва... зовагай даадаг ком... шуулай бригадын гэш... хайгаа зүбшэн хөөр... вейерэй дэргэдэ; үйл... боратории даагша С. ... ва сэбэрлэгдэһэн нооһо... рыень шалгана.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВ...

Цырен-Дулма ДОНДОКОВА

МИНИИ БЭЛЭГ

Хабар, шамайе шүлэгөөр
бэшэ,
Халуухан дуунай үгөөр бэшэ,
Ургын дэлбэ дээрэ зүрхөөрөө
Урлаха һанаатайб үнэхөөрөө.

***

Урлалгаашье орхие даа,
Ушарта Үдэрөө угтая.
Айлшан Үдэрнай ерээ,
Айлшалуулхаа манаа ерээ.
Үнэхөөрөөшье, бодоод үзэхэдэ,
Үһэнһөө олон һанаашархалтай,
Үнөөхил уяхан эхэнэрнай
Үнөөдэр шогой залитай
Хатан шэнги һууна гэртээ,
Харин эрэшүүлынь лэ хүл
дээрээ.
Энэ үдэр сүм эхэнэрэй,
Эжы, тоодэй, эгэшэ, дүүнэрэй.
Хүн түрэлтэн эхын урда
Хүхэ сэнхир хабарай хүгжэм
барина.
Хүбүүхэдүүд эжынэртээ
Хүрин зүрхэнэй бэлэг барина.
Бэлэгтэ ехэ бага гэжэ үгы,
Бэлэгтэ халуун сэдьхэл бии.

***

Энэ үдэр гэр бүхэндэ
Элшэ ехэ. Стол дээрэ хүндэ.
Хабарай эхин—Мартын
Найманаар,
Хангалтама халаашаар,
Халуун тарган буузаар,
Харагшан, эреэгшэнүүдэй
уурагаар
Бэе бэеэ амаршалая,
Бэрхэ һайнаа магтая.
Зураг бэшэгүүдээ абалсая,
Зугаа үгэнүүдээ андалдая.
Танилнуудаа,эрэшүүлээ
һабандуулан,
Табаг урдаа табюулан,
Аяга, шанага, халбагын
абяанһаа
Анхаралаа холодуулан һууя.
Үнеэдээ хэн һаанаб,
Үхэрөө хэн хааанаб,
Энэ шамда хабаагүй,
Эхэнэр, һуулши даа абяагүй.
Үглөө үдэр болоходо,
Үргэлжэлнэ бэзэш үнөөхиеэл...
Юун шамайе уттахыень
Юрэдөө, ши бү һа...
Буруутаяа гахайш ...
Буузаш сай соогоо ...
Энэ ушар мартаарай, ...
Эрын шадабари маг...
Һабандаад шадалаар...
бо...
Ханядан бэшэ, энэ...
Халуудатараа шам...
бо...
Харлатараа дүрэһэ...

***

Бэреэдш хадаа, бас...
Бэрхэтэй сагай боло...
Бэшээрэйш, хэлээр...
Бэдэрхэбди арга ха...

***

Наһанай ябадал зүб...
Наяралдадаг зарим...
Наһанай баранай яб...
Нарин юумэ гээшэ ...
Нарин юумэ заал һ...
Нарин зүбшэл хэрэг...

***

Наһанай харгы ута...
Наранш хиртэжэ ма...

***

Хурашье залинтай, ...
Худа урагшье зан...
Ажабайдал онотой, ...
Алтан голынь оло...

НИЛЭЭД лэ холоһоо ерэһэн хэбэртэй, орой дээгүүрээ саб сагаан саһа хаюулжархиһан тэбхэгэр томо һуритай үбһэ шэрэһэн «ДТ-75» түхэлэй трактор мундуугаар зүдхэн, булад тахатай түмэн моридой түбэрэлдэһэндэл, гусеницынгаа түмэр гэнжэнүүдые ян хүрэшэһэн газар дээгүүр ярьюулһаар, Ташар тосхоной үйлсөөр зүүлжээ ошожо ябаба. Хоёр бүдүүн монсогор модо холбоод хэжэрхиһэн адар томо шаргынь уланууд харгын хара шоройнь гаратар хаха зурана.

Энэ тракторай бардаатай мундуу абяанда хүнэй шэхэн дүлиирнэ, бэе доһолно гү, али асари ехэ хүсэндэнь оршон тойрон байһан газаршье аалиханаар дорьбоно гү гэхээр байгаа һэн. Ямаршье ехэ ашаа шэрээд, һалхи шуурган, хүйтэн жабарта, уһа мүльһэн, хада гүбээдэ тогтохогүй абарга ехэ хүсэтэй энэ оньһон техникые жолоодон ябаһан хүниие харахадаа, үнэн зүрхэнһөө атаархахаар бэлэй.

Трактор, машинануудые үдэр бүри хашартай болотороо харадагшье һаа, үйлсөөр ябаһан багахан үхибүүд мүнөө энэ үбһэ шэрэһэн тракторай хажуугаар юундэшьеб дахалдан, шаг шууяа табилдан гүйлдэшэбэ.

— Харыш, харыш, кабина соонь эжы хүн һуугаад ябанал, — гэжэ нэгэ заахан хүбүүн гайхана.

— Болиш, энэшни 5-дахи класcай һурагша Батуева Светын эжы гээшэ гүбэ. Манай колхозой эгээл үнинэй механизатор ха юм, — гэжэ нүгөөдэ томохон хүбүүниинь ойлгуулна.

— Халаг, минии эжы тракторист байхаяа ягааб, би ходо хажуудань һуулсаад ябаха һэм, — гээд баһа нэгэниинь атаархана хэбэртэй.

Нээрээшье, хүн боложо, хүлөө шорөйдоод, юумэ ойлгохо болоһон сагһаа хойшо эдэ мүнөөнэй үхибүүд али олон оньһон техникэ хараһан, балай түбэһэн юумэндэ гайхахаяа болиһон ааб даа. Теэд Гармажап Нимаевнагай трактортаа һуугаад ябахадань, тэдэнэр яахадаашьеб нэгэл ондоохоноор харадаг юм. Магад эхэнэр механизаторнуудай тон үсөөн, ехэнхидээл эрэшүүлэй трактор, машина жолоодожо ябадаг хадань тиигэдэг юм гү даа. Али тэрэнэй иимэ наһатай болошоод, «булад хүлэгтэй» посолдоёо тунхарингүй, ямаршье хүдэр эрэшүүлһээ дутуугүй тракторта хүдэлжэ ябахадань, яаһан зоригтой эхэнэр гээшэб гэжэ гайхалсан, һанаандаа омогорхожошье болоо.

Гайхахаар, омогорхохоөршье байна. Гармажап Нимаевна Ачитуева. Юрөө нютагайнгаа түрэл Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо тракторнотаар эгээл гуша шахуу жэлдэ таһалгаряагүй хүдэлнэ. «Энэ үе соо Гармажабай хахалһан, борнойлһон, тариһан газарыень хэмжэхэ болоо һаа, хэды зуун мянган гектар болохо ааб! Гансахан хахалһан газарыень нэгэ зурууд загууһ болгожо татаа һаа, юрэдөөл бүхы бүмбэрсэг дэлхэйе нэгэ дахин сохом тойрохол байха даа», — гэжэ тус колхозой тракторна бригадын бригадир Михаил Иванович Ковалевский нэгэтэ хэлэжэ байгаа бэлэй.

...Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайе совет арадай түүхэтэ илалтаар һаяхан дүүргээд лэ байһан хүдөө нютагта хүдэлхэ хүн зон, илангаяа эрэшүүл үсөөн, колхозойшье байдал ахиршаг үе һааб даа. Нэгэтэ эжынь Гармажап Бутыд-Цырен хоёр басагадаа хажуудаа асарба.

— Хайрата эсэгэ Бадма ахай хоёрнай баатарай үхэлөөр унажа, дайнай газарһаа бусажа ерэбэгүй гээшэ. Иигээд гурбан эхэнэр бэс бэеэ хараад лэ үлэбэбди. Минниитнай бэе муудаа. Энээхэн гэрэйнгээ дараанса хушалта һэльбэхэ, хорёо хотёо заһахааршье болошоо, — гэжэ уйдхартайгаар хэлэбэ.

Эсэгэ, ахаяа шаналан, хүшэр хүндэ бодолдо абтажа, досоогоо бүглэршоод байгаашье һаа, Гармажап бэеэ барижа, шиидэнгеэр эжыдээ иигэжэ хэлээ һэн:

— Һанаагаа ехээр б... эгэшэ хүн хадаа таана... хаб. Механизаторай ку... тракторист болохомни... һайн гэртэй болоно бэз...

Тэрэ гэһээр лэ бас... ХТЗ түхэлэй колесно...

„МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН" ГЭҺЭН КОН...

СВЕТЫН ЭЖ...

удаань элдэб түхэлэй т... хүдэлжэ үзөө. Эгээн т... Булагай захагүй ур... дайдын зуун жэлэй ... урбуулжа, шэнэ газар ... Ямаршье кабинагүй ... гор дээрэ һуугаад газар... най ангама халуун ... руулһан, шааяма уһа... нэбтэ сохюулһыень то... аалиш. Мүнөө эндэнь ... нэрэмжэтэ колхозой эгэ... гадынхид жэл бүри ... гектарта ороохо тарья... гүрэндэ ороохо тарья... шаана, ажахыгаа үрэ... хангана, адууһа малай ... бэлдэнэ. Талын Булаг... гуулха гээшэмнай тии... шэ. Хуурай добо газар... тад гэхэдэл ган гасуу... хаяа һанадаг. Хабарай ... халһан таряалангай то... торгойдо хүрэтэр үлэ...

СОВЕТ ХУУЛИИН ҺАЙХАНДА

...ги зон гээшэ һайн эрхэ байдалда жэгтэй бэлээр дададаг байна ...үгөөр энээн тухайда ехээр бодожошье үзэдэггүй гээшэ хабди. ...бүри заатагүй мандадаг наран мэтэ хэтэ мүнхэдөө иимэ бай... ...ай байһан шэнгеэр һанадаг байнабди. Би врач мэргэжэлтэй ...би. Заримандаа хүнүүдые үзэжэ байтаршни, үүдэнэй саана шуу... ...болохо. Шагнахадашни, нэгэл тэсэбэригүй хүн ерээд, байһан ...үүдһээ урид, оошоргүйгөөр врачта орохо һэмби гэжэ бултанһаа, ...аша габьятай юумэдэл үбсүүгээ шаахаһаа наагуур шууяа та... ...Тиигэхэдэнь «ямаршье гээшэбибди даа» гэжэ урмаа хухарха ...болодог. Тэрэ хүн миинтээр врачта үзүүлээд, аргалуулха, эм... ...үүлхэ — эдэнь хуу түлөөһэгүй. Харин капитализмын гүрэндэ ...ша ондоо ха юм даа. Тэндэхи врачта нэгэл дахин бэеэ үзүүлхын ...дэ дунда мэргэжэлтэй юрын хүдэлмэришэн хахад һарынгаа ...н түлэдэг. Хэрбээ больницада хэбтэхэ, операци хүүлэхэ болоо ..., юрын хүнэй түлэжэ хүртэшэгүй мүнгэн хэрэгтэй.

...Арад зоной элүүрые сахилгада Совет гүрэмнай ямар ехэ мүнгэ ...ри һомолно гээшэб! Хүн бүхэнэй жэл соо медицинын зүгһөө ту... ...лжа абаһые тооложо, мүнгэндэ оруулаа һаа, нилээд ехэ зөөри ...юл даа. Тиин энээн тухай (ганса энэшье бэшэ, ниитын хэрэг... ...жаса жэл бүри ехэл болоо байдаг) бидэ балай ехээр бо... ...догшьегүй хабди. Юуб гэхэдэ,—дадашообди. Минии һанаха... ...дэ бүгэдэн тухай мартажа болохогүй байна даа.

...Бэшээнь, би дүшөөд жэлдэ зоной бэе аргалха албанда ябанаб, ...шье ябаһаарби. Пенсидэ үшөө хэдэн жэлэй урда тээ гараха ...ой байгааб. Теэд хүдэлжэ ябаһанаа һая пенсидэ гараад, мүнөө... ...бага зэргэ шадал сооханоо хүдэлэгдэнэл даа. Миин һуужа ша... ...гүйб.

...һан соогоо врачаар хүдэлһэн тула шэнжэлгэ хэжэ согсолоод, ...захата бүтээһэн байнаб — диссертаци бэшэжэ хамгаалаа һэм. ...ет засагай үедэ хүн түрэһэн жаргалаа эдлээб гэжэ сэдьхэдэгби.

Хэжэ ябаһан ажалаа улам гүнзэгыгөөр уудалжа үзэхэдэ һонин. Минии наһанай хэрэг өөртэмнишье, нүхэдтэмнишье багааршье һаа туһатай байгаа бэшэ гү гэжэ бодогшоб.

Манай оронда жэлһээ жэл бүри пенсионно хангамжа улам улам һайжаржа байна. Шэнэ табан жэлдэ бага хэмжүүрэй пенси ехэ болгогдохоор хараалагданхай. Бидэнэр, врачнаршье, бусад дээдын мэргэжэлтэдтэ адли ехэ пенси абанабди. Үшөө хажуугаарнь хүдэлнэбди. Мүнгэнэй, зөөриин түлөө һалирна бэшэбди, харин хүн зондо туһатай ябаһайб гэжэ сэдьхэгдэнэ. Мүн баһа гэртээ һууханъ залхуутай бшуу.

Капиталис оронуудта хүдэлмэришэдэй таби наһанда дүтэлхэдэнь, абажа хаяад, залуу хүнүүдые абадаг гуримтай. Жэшээнь, Япондо 55 наһатайдань бүһэтэйшүүлые ажалһаань гаргадаг. 60 хүрэхэдэнь пенсиин оро үгэдэг ха. Теэд 55 наһандаа ажалһаа хаюулшаһан хүн үшөө табан жэл соо юу хэхэ, яагаад хоолойгоо тэжээхэ болоно гээшэб. Тиимэһээ энэ хоёр наһанай хоорондохи бүһэтэйшүүл олонхи ушарта бэеэ гэмтээжэ үхэдэг юм гэжэ манай туристнууд хөөрэнхэй һэн. Ямар хэлэндэ орошогүй, зэрлиг ёһо гурим гээшэб! Капитализмын хуули ёһон гээшэ иимэл ха юм. Ээзд баяшуулай зөөри зөөшэ арьбадхаха алба дүүргэжэ шадахаяа болёол һаа, һалаа бшуу даа. Баруунай оронуудта хүн үбгэрхэ, хүгшэрхэдөө гэрэй бог шорой шанги хамагдажа хаягдадаг хуулитай гээд лэ хэблэлдэ ходо уншанал ха юмбибди.

Тиин гэхэдэнь, манай гүрэндэ наһатай болоһон уладуудые хангадаг гурим ямар ондоо гээшэб, саашадаа улам улам һайжарха хараатай. Энээниие зон, илангаяа залуушуул, һайса мэдэхэ сэгнэхэ ёһотой. Хүл дээрээ ябаа сагтаа гүрэн түрынгөө энэ һайхан, юугээршье сэгнэшэгүй оролдолгые харюулхые эрмэлзэхэ ёһотойбди.

Д. РАКШАИН,
врач, медицинын эрдэмэй кандидат.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын һүнэй комбинадай түрүү хүдэлмэришэд (зүүн гарһаа) Любовь Подкорытова, Тамара Шехова, Лидия Левченко, Любовь Макарцева. Тамара Шехова, Любовь Макарцева гэгшэд һайнаар ажаллахаһаа гадна технологическа институтда заочноор һуралсана.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

„ФАИНКА"

Гал дүлөөр соробхилһон аюулта дайнай хоёрдохи жэлдэ холын тылдэ хаягдажа, үхэлые хэдэн дахин сэхэ хараһан, нюуса эрхэ байдалда комсомолой харюусалгатай даабари дүүргэжэ, «Фаинка» гэжэ нэршэһэн эрэлхэг зоригтой басаган тухай, дайнай һүүлээр комсомолой, мүн партийна хүдэлмэридэ ябаһан, мүнөө партиин Улаан-Үдын горкомой таһагые даагшаар хүдэлдэг МАРИЯ ГРИГОРЬЕВНА АВДОХИНА тухай эндэ хэлэгдэхэнь.

Манай корреспондент Уласхоорондын эхэнэрэй һайндэрэй урдахана энэ эхэнэртэ хандажа, ажабайдалайнгаа ута замай зарим хубиень хөөрэжэ үгэхыень гуйһан байна.

...ия Григорьевна хатуу шэ... ...тэрэ үеые һанаанда оруулха ...ургагүй. Юуб гэхэдэ, дайса... ...ргоороо аашалжа байһан ... дээрэ сэрэгэй нюуса ... дүүргэхэдээ, сугтаа хү... ...н олон тоото нүхэдөө гээһэн... ...гал түлихэ аргагүй газарта ...аг хубсаһатай, хэдэн сүүд... ...сапан соо хэбтэхэ баатай бо... ..., һарын туршада «ехэ ...тай» холбоо барисаагүй боло... ...һанахадаа, досоонь аягүй ...ог. Тиибэшье Мария Гри... ... бодолгото болоһонойнгоо ... хөөрөөгөө яаралгүй эхил...

...1942 оной май һара гараад ... Хэдэн басагад комсомолой ...нинска обкомой зууршалгаар ...а ерэжэ, ВЛКСМ-эй ЦК-гай ... тусхай һургуулида хоёр ... турша соо һуралсаад, июль ... немецүүдэй холын тыл ...аягдаһан байгаабди. Манай ... ажал хэхэ газарнай Кали... ...областиин (мүнөөнэй Псков... ...ластиин) Красногорско район ... юм. Латвиин ССР-эй хилэ ...байдаг тэрэ областьдо нюу... ...дэлмэри хэхэнь ехэл хүшэр ...Юуб гэхэдэ, тэндэхи хүдөөгэй ... 30 процентнь хамтын ажал... ...роогүй дээрэһээ найдалгүй ...лон байгаа. Немецүүдтэ алба ... полициинхидэй олонхинь ...нүхэдые заагша һэн. Өөрын... ...районд ошотороо ехэ сагаа ..., 1943 оной январьда арай ...үрөө һэмди.

...дэхи хүн зон хэлэшэгүй ... эрхэ байдалда ажаһуугаа. ...өө хайшаашье харахада ...яар, шатаагдаһан гэрнүүдэй ... шандаруу. Гэрһээ байха ...кануудшье хэдэн дахин тэ... ... байһан юм.

...эрхэ байдалда арад зондо ...уб ушарые хөөрэжэ үгэхэ, ...уудта боложо байгаа һүүл... ...һонин тухай дуулгаха гол зо... ...ой байгаабди.

...нформбюрогой мэдээсэлнүүдые, мүн ондоошье һонин мэдээсэлнүүдые рацяар абаад, тэдэнээ саарһан дээрэ барлажа, олошоруулха гэхэдэ, керосин дэн, электрын гэрэлшье байхагүй. Өөһэдынгөө хэһэн хэмэл дэнгэй гэрэлдэ һүниндөө һуужа, ном, газетэнүүдэй хоорондуур тэдэ мэдээсэлнүүдээ карандашаар бэшэгшэ һэмди.

Түрүүшээр немецүүдэй гаргадаг «Европодохи шэнэ гурим» гэһэн газетын мүрнүүд хоорондуур бэшээд тараахаш. Тэрэмнай удааншье үргэлжэлөөгүй, мэдэгдэшоо һэмди. Удаань элдэб номууд соогуур бэшээд туршаабди.

Намтай сугтаа нюуса хүдэлмэридэ хабаадуулагдаһан олон басагад даабаряа дүүргэжэ ябатараа баригдажа, баатарай үхэлөөр наһа бараһан юм.

Бидэнэр зоной дунда һүүлшын мэдээ тараахынгаа хажуугаар, үншэрһэн үхибүүдые суглуулжа, самолёдоор эльгээхэ, мүн бусадшье харюусалгатай даабари дүүргэгшэ һэмди. Тиигэжэ ябатараа элдэб аюулда оргодохо. Нэгэтэ һүни хүршэ отрядтаа ошожо ябатараа, немецүүдтэ ехээр буудуулжа, нүхэдһөө таһаршаһан байгааб. Абажа ябаһан документнүүдни яаха аргагүй үнэтэй, дайсанай гарта үгэжэ болохогүй байһан. Буудалдаанай замхахада, тойроод гансал немецүүдэй абяан соностожо байба. Дүтын ой руу орожо, нүхэдтөө абарагдаа һэм.

Комсомолой даабаряар ошоһон бидэнэр партизануудай 10-дахи Калининска бригадада байрладаг байгаабди. Тэрэ үедэ партизанска отрядай дэргэдэхи комсомолой комиссарай орлогшын, хоможынь комиссарай тушаал дүүргэгшэ һэм. Манай бригадын партизанууд Совкинско хүүргэ бута сохихо гэһэн тусхай даабари дүүргэжэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай түүхэдэ бэшэгдэнхэй.

Манай байрлаһан район 1944 оной июльдэ немецүүдһээ сүлөөлэгдэжэ, сугтаа дайлалдаһан партизануудтнай Совет Армиин частьнуудтай нэгэдэһэн юм.

Бидэнэрэй тусхайта даабаряар ошоошодой зариман тэндээ үлэһэн байгаа. Бишье тэндээ үлэжэ, комсомолой хүдэлмэри үргэлжэлжэ, арадайнгаа ажахые һэргээн бодхоолгодо хабаадалсаа һэм.

***

Эдир залуу наһаяа иимэ хүшэр хүндэ байлдаан соогуур үнгэргэһэн энэ эхэнэрэй саашанхи хуби заяан арадай хэрэгтэ үнэн сэхээр алба хэлгэтэй мүн лэ нягта холбоотой.

Дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр 1946 ондо манай республикада ерэһэнһээ хойшо райкомдо, мүн горкомдо хүдэлхэ зуураа, эдир залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ талаар ехэ ажал ябуулга хэнэ.

Пионернүүд болон комсомолшуудтай үнгэргэгдэдэг уулзалгануудта эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, совет залуушуулай нугаршагүй зориг тухай, коммунизм байгуулха хэрэгтэ тэдэнэрэй бэеэ үгэнги байһан тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэдэг.

Ажабайдалай арюун зам дабан гараһан энэ эхэнэрэй үбсүүндэ Улаан Одоной орден, хэдэн медаль яларна. «Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай партизан» гэһэн нэгэдэхи шатын медаль Мария Григорьевнагай эдир залуу наһые, хүшэр хүндэ дайнай үеые ээлүүдгүй һануулдаг. Тэрэ гэһэнһээ хойшо энэ эхэнэрэй хуби заяандашье ехэ хубилалта болоо.

Октябриин революциин ашаар эрэшүүлдэл адли дүүрэн эрхэтэй болоһон совет эхэнэрнүүдэй эрхим түлөөлэгшэдэй нэгэн Мария Григорьевна мэтээр хатуу шэрүүн сагташье, амгалан жэлнүүдэй үедэшье үльгэр жэшээ харуулдаг эхэнэрнүүд манай ороной нютаг бүхэндэ олон бии. Эдэнэрэй баатаршалганууд залуу үетэниие Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэлгын гайхамшаг жэшээ боложо үгэнэ.

И. БАЛЬДИРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: инженер-химик М. Булнаева ажалдаа.
С ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ГЕОЛОГУУДАЙ ТУҺАЛАГШАНАР

Буряадай «Ажалай Улаан Тугай» орденто геологическа управлениин хүдэлмэрилэгшэд жэл бүри ашагта малтамалнуудай шэнэ хэбтэшэнүүдые бэдэрэн оложо байдаг юм. Геолог-бэдэрэгшэдэй энэ хүнгэн бэшэ ажалда управлениин түбэй лабораториин хүдэлмэрилэгшэд ехэ туһаламжа хүргэдэг байна.

Геолого-бэдэрэлгын партинуудай ажалшадай олоһон ашагта малтамалнууд түбэй лабораторидо үдэр бүри шахуу асарагдажа байдаг. Тэндэ физическэ, химиин, оптическа болон бусад шэнжэлгын ашаар ашагта малтамалнуудай хэрэгтэй зүйлнүүд, шанар һайнаар шалгагдадаг байна. Тиимэ шэнжэлгэ, шалгалтын һүүлээр лэ геологууд энэ тэрэ хэбтэшын нөөсэ, ашагта малтамалай шанар тухай гүйсэд тодорхойлолго абадаг байха юм.

Геологическа управлениин түбэй лабораторидо гол түлэб эхэнэрнүүд хүдэлнэ. Энэ эбтэй эетэй ажалшад коммунис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ солодо хүртэһөөр үнинэй. Тус лабораторидо ажалаа эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ асуудалда ехэ анхарал табигдана. Тэрэнэй хүдэлмэрилэгшэд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ урлан нарижуулгын 35 мэдүүлгэ 1971 ондо оруулжа, үйлэдбэридөө нэбтэрүүлээ. Бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажалладаг газарай 92 процентнь мүнөө үеынхеэр түхеэрэгдэһэн байна. Үнгэрэгшэ жэл соо эндэ хамтадаа хахад миллион шахуу шэнжэлгэ хэгдээ. Түбэй лабораториин коллектив жэл бүри ажалдаа һайн үрэ дүнгүүдые туйлажа, Буряадай геологическа управлениин, РСФСР-эй геологиин министерствын зүгһөө һайшаал, шагналда хүртэдэг юм.

Лабораториин коллективэй 25 процентнь адлирхуу хоёр-гурбан мэргэжэлтэй болонхой. Зургаадахи хүдэлмэрилэгшэ бүхэниинь урлан нарижуулагша гү, али ухаалан зохёогшо болоһон байна. Лабораториин бүхы хүдэлмэрилэгшэд политическэ ба техническэ һуралсалда хабаадана. Тэндэ үйлэдбэриин ариг сэбэрэй болон бусад асуудалнуудаар конкурс-харалганууд үнгэргэгдэжэ, эхэнэрнүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Энэ коллектив саг үргэлжэ хүдэлдэг уран һайханай бүлгэмтэй юм.

Түбэй лабораториин хүтэлбэрилэгшэдэй дундаһаа эрхимыень олохонь бэрхэтэй — бултадаа һайн үрэ дүнгүүдые харуулна. Тиигэбэшье инженер-химик М. Булнаева гэгшын бүтээсэ ехэтэй ажалые онсолон тэмдэглэмээр. Энэ нүхэр арадай ажахыда шухала хэрэгтэй ашагта малтамалнуудые шэнжэлхэ хэрэгтэ харюусалга ехэтэйгээр хандадаг, өөрынгөө эрдэм мэргэжэл, хүсэ шадалые гүйсэд хэһэн ажалдаа зорюулдаг байна. Тиигэжэ лабораториингоо хүдэлмэрилэгшэдэй дунда хүндэтэй болонхой.

П. КАЗАРИНОВ,

Золтойбди

Үглөөгүүр үхибүүдээ эдеэлүүлжэ байхадамни, хадам эжы —ная гараһан хүгшөөдэй — урматай нюдөөр тэдэниим харан: «Жаргалтайл амитад гээшэ хат даа, барһадни. Урдань долоон үхибүүдые нэгэ доро һуулгажа эдеэлүүлхэ арга бидэндэ байгаагүй юм лэ даа. Һургуули, саад, ясли тухай зүүдэндээшье харадаггүй һэмди. Хубсаһа хунаршье олдохогүй байгаа. Иимэ һайхан, энхэ амгалан хододоо байг лэ гэжэ зальбархаһаа ондоо һанаагаа зобохо юумэн үгыл даа намда»,— жэ, амиды үлэһэн гэдэг.

Тэрэньшье зүбтэй гэжэ һанадагби. Өөрөө айлай олон хүүгэдэй дундаһаа гансаараа үлэһэн юм. Бэшэниинь элдэб үбшэн тахалда, аюулда дайрагдажа тогтоһонгүй. Харин минии үбгэн, энэ хүгшэнэй ганса хүбүүн юм, эгээл багань. Октябриин хубисхалай һүүлээр түрэжэ, амиды үлэһэн гэдэг.

Ингэжэ олые үзэһэн, үйшэрхэ, тулихые хүсөөһэн хүгшэн долоон ашанараа урдаа һуулгаад, эдеэлхыень, һургуулидаа, саадтаа, яслидаа түхеэржэ байхынь харахадаа, баярлангүй яахаб даа. Эдихэ хоол, хубсаһа хунар, унтари хэбтэреэр ядангүй, эрдэм шудална, өөрэ бэрхээр үндынэ бшуу. Урдань иимэ, бидэндэ адли айл сурбада тоологдодог, баярлаха, жаргахын орондо зобохо тулихамнай гэжэ һанадаг байһан хэбэртэйгээр хадам эжымни хөөрэгшэ.

Тиихэдэнь бишье заримдаа энэ үе саг, алдарта Коммунис парти тухайгаа, агуу Ленинэй ударидалгаар илаһан Октябриин хубисхал тухай бододогби. Нээрээшье, жаргалтай ажаһуунальди даа. Үбгэнтэеэ бидэ совхозойнгоо ажалда хүдэлдэгбди. Могсохон тосхомнай үдэр бүри үргэн, һайхан болоно, шэнэ гэрнүүдээр нэмэжэ байдаг. Соёлой байшан, дунда һургуули, ясли-сад, почто-телеграф, бани болоод библиотекэ, радио, телевизор — булта бии. Хүн зоной хэрэглэмжэ хангаха комбинадай баригдажа дүүрэхэдэ, эндэмнай оёдолой цех, фотографи, парикмахерска хүдэлдэг болохо.

Эдэ бүгэдын ашаар бидэ эхэнэрнүүд гэрэй ажалай барлаг болохоо үни болинхойбди, хүн зондо адли дуратай ажалдаа ябаха арга олонобди.

Жэшээнь, манай багамнай яслида, удаадахи хоёрынь саадта, бэшэниинь һургуулида ябадаг. Һургуулиинхидынь номдоо бэрхэнүүд юм. Юундэб гэхэдэ, хэшээлһээ ерээд гэрэйнгээ даабари хэхэдэнь, номоо үзэхэдэнь, заахан дүүнэрынь һаалта хэнэгүй, ясли, саадтаа. Үдэшэлэн, ажалай һүүлээр асардагбди. Тиигээд харахадашни багаһаа олоной дунда бэеэ абажа һурантуу байха юм. Үбдэхэ, үбшэлхэ болоо һаань, врач ерэдэг, арга заадаг. Теэд үхибүүд үсөөн үбдэдэг лэ даа. Һургуулидань, ясли, саадтань саг үргэлжэ үбшэ һэргылхэ хүдэлмэринүүд ябуулагдажа байдаг.

Эхэ хүндэ хүүгэдэйнгээ элүүр энхэ, жаргалтай, омог дорюун ябахые хараһаа баяртай, туйлалтаарнь омогорхохоһоо урматай юун байхаб даа!

Теэд ганса энээхэнээр мүнөөнэймнай хүдөөгэй эхэнэр хүн сэдьхэлээ ханахаа болинхой гээшэ. Тэдэнэр эрдэм шудалаагүйдөө, дуратай ажалдаа ябаагүйдөө, сүлөө сагаа бэедээ туһатайгаар үнгэргөөгүйдөө һанаагаа амардаггүй. Энэ эрмэлзэлээ бэелүүлхэ арга боломжоор бидэ эхэнэрнүүд жэлһээ жэлдэ ехэ болоо байнхайбди. Манай Худанда харахадамни, олон үхибүүдтэй, яажа сүлөөгөө олодог юм гэжэ һанахаар байдалтай эхэнэрнүүд хамтын ажалда хүдэлжэ, олониитын үмэнэ ашатай туһатай ажал хэжэ ябадаг. Ингэжэ бидэ бүһэтэйшүүлһээ дутуугүй эрхээ эдэлнэбди.

Энэ хүгжэлтын саашадаашье үргэлжэлхэ тухай нүхэр Л. И. Брежнев партиин XXIV съезд дээрэ элидхэл хэхэдээ тэмдэглээ һэн. Би мүнөө жэлэй Мартын 8-най һайндэрөөр дашарамдуулан, парти, правительстводоо баяр баясхалан хүргэнэб.

Г. ДУБШАНОВА,
Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой хүдэлмэришэн.

... хоёрой ниилэжэ байһандал ... юм. Эндэ хабарай тарилгада ... хүдэлжэ байһан хүнүүдэй ... гансал нюдэнэйнь, шүдэ... ...гааһаа ондоо бэшэ сайра... ... харагдахагүй.

... эрхэ байдалда ороһо ташэгтэ Кубаниин таряашан угай хүн юм. Тэрэ дүшөөд жэлэй саана өөрынгөө халуун сэдьхэлэй уряагаар аяар холын Буряад орондо ерээд, Талын-Булагта түрүүшын бураздаа гаргажа, алтан таряа ургуулжа эхилһэн намтартай. Энэмнайород, буряад арабаг ханаабуудые ехэ үһан хуу һэтэ татаһан, һабыень әбдэһэн байгаа. Тэдэниие дары заһаха, шэнээр татаха хэрэгтэй болобо. Сабшалангаа һайнаар үһалаагүй һаа, тус ажахын гол һалбари — адууһа малые юугээр тэжээхэбши.

ТРАКТОРИСТ

Очерк

... юггүүритай һайн ургаса ... гээшэ механизаторнуудайл ... шадабари, габшагай ажал... ... түлэб дулдыдаха байна. ... хабарай һалхинда газарай ...ойто хатаалгахагүйн, хүрь... ... үрэжэлтэй һайн шоройе ...хэгүйн тула хахалха, бор... ... тариха хүдэлмэриие шадаал ... болзорто һайн шанартай... ... хэрэгтэй болодог.

...Түрүүшээр трактораайнгаа эб... ... али нэгэ юумэнэйнгээ бүтэжэ ...йн, энэ ажалаа хаяад, ондоо ... ороһойб гэхээр болодог ...рэ Михаил Иванович Кова... ... ходол туһалжа, тэсэмгэй... ...уулжа ябадаггүй һаань, ... үнил болихо бэлэйб. Тэ... ...ёһотойл багшамни гэжэ тоо... ... — гээд Гармажап хэ...

... Ковалевский далай мэтэ ... далай долгилуулдаг баян хэдуудай хани нүхэсэлэй һайн һайхан нэгэ гэршэ жэшээ гээшэ.

Эгээл иимэ хүнэй хажууда хүдэлхэдөө, Гармажап Нимаевна түрүүшынхеэ тарян ажалай амта таниһан, «булаг хүлэгтэ» сэдьхэл зүрхэ, дура хүсэлөө бүхөөр ээлүүлһэн байжа болоо.

Хэршье хүшэр хүндэ уларилтай, урагшатай һайншье жэл байг, тэрэнэй хабаадалгагүйгөөр үнгэргэгдэһэн нэгэшье хабарай тарилга, нэгэшье ургаса хуряалга энэ колхоздо байхагүй ёһотой. Ямаршье ажал хэхэ, ямаршье тракторта хүдэлхэдөө, тэрэ халаанайнгаа даабари хододоо үлүүлэн дүүргэдэг. Жэшээлхэдэ, гансахан нёдондо жэлдэ нүхэр Ачитуева «ДТ-75» түхэлэй трактораар 1500 гаран гектар зөөлэн хахалалга хээ һэн.

Үнгэрэгшэ намар иимэ ушар болобо. Ехэ хура бороо орожо, гол горход үерлөөд, сабшалан үһалха һу...

—Ханааб заһахаяа хэн ошохо дуратайб? — гэжэ бригадир механизаторнуудтаа хандаба.

Абаһаар би ошохоб гэхэ хүн олдобогүй. Булта бэе бэеэ хүлеэгээд, дуугай һуунад.

— Тэрэ шабар шабха соо тракторнай һуушахал, — гэжэ хэншьеб тэндэһээ гүбэд гэнэ.

— Би ошоһууб. Минии трактор шэнэ, һайн. Шабардаха болоо һаамни, татажа гаргана бээзт, — гэжэ Гармажап хэлэбэ.

Тиигэжэ тэрэ богонихон болзор соо Дээдэ-Юрөө, Сонин гэжэ газарнуудай үһалууриин һубаг ханаабуудые шэнэлээ һэн.

Түрүүшынхеэ уулзахаһаа урда Гармажап Ачитуевае хүдэр томо бэетэй, мундуушаг лэ дорюун эхэнэр ёһотой гэжэ юундэшьеб һанадаг байгааб. Харин тээсгэн Буряадай оперо, баледэй театр соо болоһон республикын түрүү механизаторнуудай зүблөөн дээрэ тэрээнтэй уулзахадамни, үбсүүндээ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орден, хэдэн медальнуудые яларуулһан, набтаршаг, тиимэ маряагүйхэн аад, шүрбэһэлиг янзын бэетэй, дүшэ һайса гарамгай наһанай даруухан эхэнэр байба. Гансал гүрэгэр һудаһатай, хээрэ газаа ябажа, машинын тоһо шэнгэжэ, хүдэр, харабтар болоһон гарнуудыень харахадаа, ёһотой механизатор, таряашан хүмнай гэжэ ойлгохоор байгаа бэлэй.

Энэ зүблөөн дээрэ Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» колхозой түрүүлэгшэ К. Л. Белоусов үгэ хэлэхэдээ, эхэнэр механизаторнуудые олон болгохын тула хүнгэхэн колёсно тракторнуудые ажахы бүхэндэ олоор үгэхэ гэжэ дурадхаа.

— Та энээн тухай юун гэжэ һананат? — гээд асуубаб. Та өөрөө юундэ ходол хүндэ, гусеничнэ тракторта хүдэлнэт? — гээд асуубаб.

— Яһала зүб хэлэнэ. Эхэнэрнүүдтэ хүнгэн тракторта хүдэлхэдэнь һайн ааб даа. Теэд би «ДТ» трактортаа дадашоод, хүнгэн колёснодо һуухам гэжэ буляалдагшагүйб. Мүнөө ямаршье тракторта эхэнэр зоной хүдэлжэ ядаха юумэнь үгы. Хуу һайн кабинатай, зөөлэн һандайтай, ябуулхадаа кнопко дараалганайл болоо шахуу ха юм. Би өөрөө бэеынгээ һайн лэ һаа, пенсидэ гаратараа трактораһаа һалахагүйб даа, — гэжэ тэрэ тоб байса харюусаа һэн.

Тээсгэн трактораа заһабарилхаяа МТМ-дэ асараад байтарнь, бригадир Михаил Ковалевский ерээд хэлэбэ:

— Гармажап Нимаевна, отарануудта хурьгад гаража эхилхэнь. Правленимнай түл абалсаха хүнүүдые механизаторнуудай дундаһаа эльгээгты гэжэ байнал. Ши ошохогүй гүш?

— Теэд яахаб, ошоһуулдее. Хурьга абалсаха талаар би таанад эрэшүүлһээ нэгэ бага шадамар байха бэшэ гүб. Гансал тракторыемнил һайнаар заһаарайгты.

—Одоо һанаагаа бү зобо. Би өөрөө заһабарилхаб, — гэжэ бригадирынь ехэл баярлаба.

Мүнөө тэрэ Шабарта гэжэ газарта ахалагша хонишон Даша-Даба Дагбаевай отарада хурьга абалсажа байнхай.

Иимэл даа, хаанашье ямаршье ажалда гэдэргээ харангүй хүдэлдэг хүн.

Нүхэр Ачитуева өөрөө гэр бүлэтэй, дүрбэн үхибүүдые хүмүүжүүлжэ, хүл дээрэнь табиһан ёһотойл эхэ хүн байха. Эгээ ехэ хүбүүн — Михаилынь бүлэ айл болонхой, колхоздоо хүдэлнэ. Зоя басаганиинь Улаан-Үдын багшанарай институт дүүргээд, Ташарай дунда һургуулида англи хэлэ заана, Дарима басаганиинь Улаан-Үдэдэ хүдэлнэ, эгээ бага Света басаганиинь табадахи класста һурадаг. «Минии эжы механизатор юм» гэжэ одхон басаганиинь омогорхон хэлэхэл байха.

Энэ жэлдэ ажабайдалдань үшөө нэгэ баяр болоо. Олон жэлдэ эрхимээр хүдэлһэнэйнь түлөө тэрээндэ «Буряадай АССР-эй Габьяата механизатор» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо.

М. НАМЖИЛОВ.
Сэлэнгын аймаг.

ЗООЛОГУУДАЙ ХУРАЛДААН

Амитадай аймагые шэнжэлдэг эрдэмые зоологи гэжэ нэрлэдэг. «Зоологи хадаа Сибириин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй нэгэ хубинь мүн» гэһэн уряа доро Сибириин зоологуудай IV хурал Новосибирскын Академическэ городогто болоһон байна.

Советскэ Союзай 139 хотын 400 гаран эрдэмтэд суглаанай хүдэлмэридэ хабаадалсаа һэн.

Зоологиин эрдэмэй шиидхэгдээгүй асуудалнуудаар Сибириин амитадай аймагай баялигые хамгаалха талаар 15 элидхэл суглаан дээрэ шагнагдаһан, зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Нюрга һһагүй, һүн тэжээлтэдэ загаһан болон шубууд тухай эрдэмтэдэй хэһэн элидхэлнүүд, мэдээжэ эрдэмтэд Б. С. Юдин, К. Т. Орлова болон бусадай буулгаһан «Сибириин байгаали ба амитад» гэһэн фотомонтаж олоной анхарал татаа.
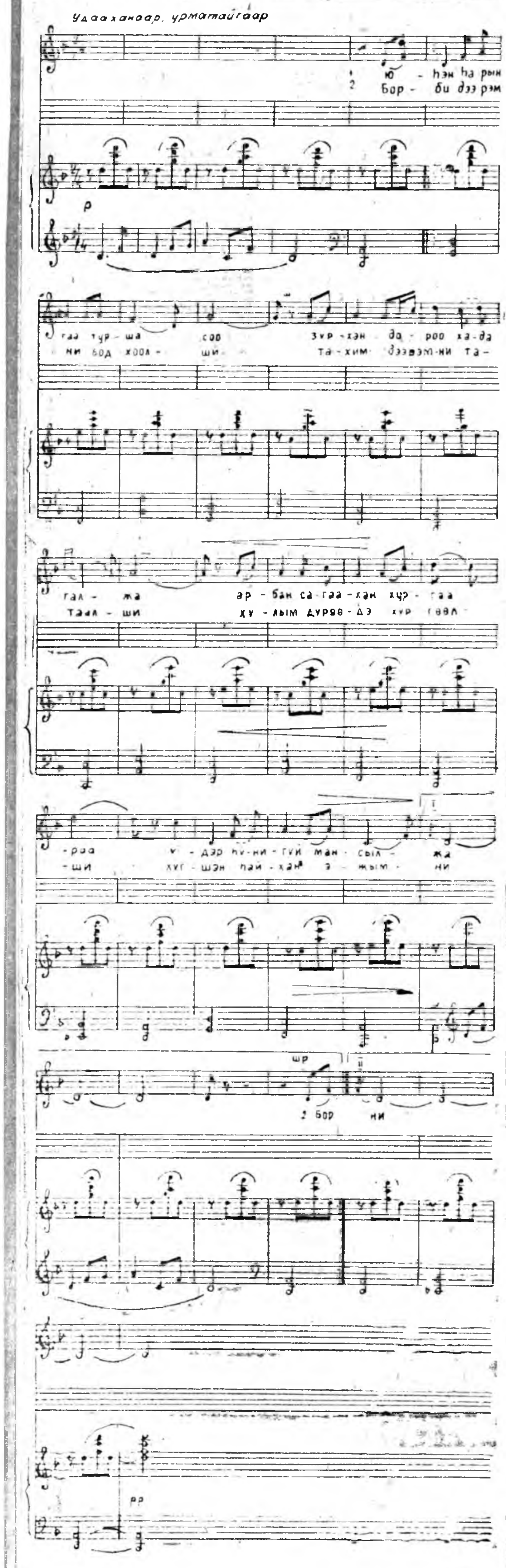
Биологиин эрдэмэй доктор А. И. Черепановай (Новосибирск) «Сибирьтэхи теоретическэ зоологиин асуудалнууд ба эрдэм-техникын хүгжэлтэ», академик С. С. Шварцын (Свердловск) «Амитанай аймагые шэнжэлэлгэдэ экологиин шухала асуудал» гэһэн элидхэлнүүд илангаяа һонирхолтой байгаа.

СССР-эй Наукануудай Сибириин отделениин гаргадаг «Сибирьтэхи зоологическа шэнжэлэлгын асуудалнууд» гэһэн суглуулбари соо тус суглаанай материалнууд һаяар толилогдохо юм. Байгаали шэнжэлдэг мэргэжэлтэд болон байгаалида дуратай юрын хүнүүдэй тэрээгээр һонирхохо байһан лабтай.

М. ШАРГАЕВ,
БИОН-ой зоологиин лабораториие даагша, биологиин эрдэмэй кандидат.

Хүгжэмынь Бау Ямпиловай
Үгэнь Ц. Галсановай

Энхэ һайхан эжымни

Юһэн һарынгаа турша соо
Зүрхэн дороо хэдагалжа,
Арбан сагаахан хургаараа
Үдэр һүнигүй мансылжа,
Борьбо дээрэмни бодхоолши,
Тахим дээрэмни татаалши,
Хүлым дүрөөдэ хүргөөлши,
Хүгшэн һайхан эжымни.

Амтан үрмэтэ хүхөөрөө
Амин голыем залгуулжа,
Аялга һайхан дуугаараа
Амар нойрыем мануулжа,
Эрын нэрэдэ хүргөөлши,
Энэ болгожо табяалши,
Эрдэмэй дээжэ заагаалши,
Энхэ һайхан эжымни.

БАЯР ЁҺОЛОЛОЙ СУГЛААН

Уржадэр, мартын 6-да, П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин концертнэ зал соо Улаан-Үдэ хотын Советскэ районой ниитын түлөөлэгшэдэй Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэртэ зорюулагдаһан баяр ёһололой суглаан болоо.

Эндэ промышленна предприятинуудай, почто ба телеграфай, оёдолой мастерскойнуудай, медицинскэ ба худалдаа наймаанай эмхинүүдэй түлөөлэгшэд олоороо сугларба.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь С. Н. Булдаев эхэнэрнүүдтэ хани халуун амаршалгын үгэнүүдээр хандажа, баяр ёһололой суглаае нээбэ. Суглаан дээрэ ВЛКСМ-эй райкомой секретарь Г. В. Кибир..., «Электромашина» заводой директор П. Н. Бурлов, «Байгал» журналай главна редактор А. А. Бальбуров гэгшэд амаршалгын үгэнүүдые хэлээ.

Ажалдаа габьяатай эхэнэрнүүдтэ КПСС-эй болон ВЛКСМ-эй райкомуудай Хүндэлэлэй грамотанууд болон үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаба.

Буряадай оперо болон балетэй театрай артистнар, багшын институдай үмэнэһөө «Байгалай долгинууд» гэһэн студентнэрэй ансамбли суглаанда хабаадагшадта һонин концерт харуулаа.

М. МЕДОВАЯ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь С. Н. Булдаев үгэ хэлэжэ байна; суглаанай зал соо.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ТАНЯ—ПОЛКЫН КОМСОРГ

Он жэлэй ошохо бүри Эсэгэ орсноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадай баатаршалга эли тодоор тобойжо харагдахадал гэнэ. Тиимэһээ тэрэ үеын газетэнүүдэй материалнууд, фото-зурагууд бүри үнэтэй документ-гэршэлгэ болоно.

...Дон мүрэн шадар хатуу шанга тулалдаан боложо байгаа. Сэрэгэй частьнуудта һайн дуратан олоороо ошожо, Эхэ ороноо, түрэл газараа хамгаалхаяа жагсана. Тэдэнэй манлайда — коммунистнууд, комсомолшууд. Эгээл энэ үедэ Ростовско областиин ВЛКСМ-эй Мечетанска райкомой секторые даагша комсомол басаган Татьяна Пономарёва сэрэгэй зэргэдэ һайн дурааараа жагсаа бэлэй. Тиихэдэ Таня 19 наһатай ябаа. Таня морин сэрэгэй табадахи корпусто алба хэжэ эхилбэ.

— Морин сэрэгтэ алба хэхэб гэжэ ухаандамни огто ородоггүй һэн. Богонихон саг соо медицинын сестрагай курса дүүргэжэ, мори унажа һураха баатай бологдоо бэлэй, — гэжэ Татьяна Пономарёва тэрэ сагые һанаандаа оруулан, мүнөө хөөрэнэ.

Тиигээд санитарна инструкторай даабаритай болоод, байлдаанда ябажа эхилбэ. Богдан Хмельницкиин 2-дохи шатын орденто морин сэрэгэй 43-дахи полкын сэрэгшэд энэ залуу басаганай эрэлхэг зоригтойдо баясадаг, омогорходог байһан юм. Таня ами наһаяа гамнангүй, дайсанай һомон доһоһоо шархатаһан сэрэгшэдые гаргажа, тэдэниие абардаг байгаа. Тиигэжэ хэды олон хүнэй ами наһые абараа гээшэб? Тоолохо болоо һаа, нилээд олон байха.

Тэрэ оло дахин хатуу шанга тулалдаануудта хабаадалсаһан юм. Татьяна Александровнагай алба хэһэн полкын сэрэгшэд Дон мүрэн шадархи, Кубаниин, Украина ба Молдавиин газар дайдые немец булимтарагшадһаа сүлөөлэлсэһэн байна. Тиихэдэ Венгри ба Югославиин, Румыни болон Австриин газар дээрэ тулалдажа, эдэ оронуудай арад зоной эрхэ сүлөөгөө хамгаалха хэрэгтэ туһалалсаа.

Татьяна Пономарёва байлдаанда шалгаржа, уданшьегүй полкын комсоргоор һунгагдаһан байгаа. Корсунь-Шевченковск шадар шэбээлһэн гитлеровецүүдые үй бута сохилгодо баатарлигаар тэмсэһэнэйнгээ түлөө Татьяна ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан юм. Нүхэр Пономарёва — 1944 онһоо КПСС-эй гэшүүн.

Полкын комсорг ябаһан Татьяна Александровнагай дайнай үеын багахан архивтай һаяхан танилсабаб. Тэндэнь нэгэ фото-зураг, характеристикэ, дайнай үеын газетэнүүдэй статья, корреспонденцинүүд бии юм. Полкын командирай политическэ талаар орлогшо байһан нүхэр Шурыгинай гар табилгатай характеристикэ соо иигэжэ бэшэгдэнхэй:

«...Венгриин газар дайда дээрэ болоһон дайнай үедэ комсорг Татьяна Пономарёва баатарлигаар тэмсээ. Санинструктораар алба хэжэ байхадаа, шархатаһан сэрэгшэдтэ дары түргэн туһаламжа хүргэдэг байһан юм. Сэрэгшэд-комсомолшуудай дунда эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шадамараар ябуулдаг. Полкын сэрэгшэд, командирнуудай дунда хүндэтэй болоһон байна».

Полкын «Ударная конница» гэжэ тэрэ үедэ гаража байһан газетэдэ комсорг Пономарёва тухай оло дахин «шадамар бэрхэ эмхидхэгшэ» гээд бэшэгдэнэ. Дайнай үедэ баатарлигаар тэмсэһэнэйнгээ түлөө Татьяна Александровна Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай 2-дохи шатын, Улаан Одоной орденуудаар, үшөө дайшалхы 4 медаляар шагнагдаһан байха юм.

Татьяна Пономарёвагай алба хэһэн полкдо Улаан-Үдын А. Т. Бурлаков дайлалдаһан юм. Тэрэл үедэ тэрэ хоёр дүтэ танилсажа, ажабайдал болон зол жаргалаа нэгэдүүлхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлээр тэдэнэр Буряад орондо ерээ һэн.

Түрүүшээр — 1952 он болотор Т. А. Пономарёва ВЛКСМ-эй Баунтын райкомдо ажаллаа. Удаань Улаан-Үдын горпищеторгдо кадрнуудай талаар инструктор байһан. 1968 ондо нүхэр Пономарёва Улаан-Үдын горпищеторгын профсоюзай нэгэдэмэл комитедэй түрүүлэгшээр һунгагдаад, тэрэ тушаалдаа мүнөөшье ажаллаһаар. Олон жэл соо худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ударидагшаар хүдэлжэ, коллективэйнгээ дунда хүндэтэй болонхой. Ажалаа һайнаар мэдэдэг, арсалдаата асуудалнуудые зүбөөр шиидхэлсэдэг байна. Тиимэл хадань, тэрээндэ хүнүүд элдэб янзын асуудалаар хандадаг, туһаламжа абадаг байха юм.

Үнгэрөөшэ 1971 ондо Татьяна Александровнагай дайшалхы шагналнуудтань «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орден нэмэжэ, тэрэнэй үбсүүе шэмэглэдэг болоо. Энэ хадаа тэрэнэй эрхим һайн ажалай эли тодо гэршэ болоно.

Иимэл даа, морин сэрэгэй полкын комсорг ябаһан, юрын эхэнэрэй дайшалхы ба ажалай намтар.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Татьяна Пономарёва дайнай үедэ. 2. Т. А. Пономарёва-Бурлакова аша басаган Танитайгаа.

П. БУРМАКИНАЙ фототекст.

ХИЛЫН ГААНАҺАА

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

БҮХЫ ЭХЭНЭРНҮҮ[Д] СҮЛӨӨТЭ, ЗОЛ ЖАРГАЛТА БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨ[Ө]

БЕРЛИН. (ТАСС). Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр ГДР-эй олониитэ жэл бүри үргэнөөр тэмдэглэдэг. Энэ һайндэр Германиин хүдэлмэришэн-таряашанай гүрэн дотор эхэнэрнүүдэй бүрин тэгшэ эрхын дэмбэрэлтэ гэршэ болоно. Арадай сагай гүрэнэй болон ниитын ажабайдалда, экономическа ба со... байгуулалтада эдэбхитэйгээр хабаадаха бүрин арга эхэнэрнүүдтэ олгоо.

Арадай палатын, нютагуудтахи арадай зургаануудай бүхы депутадуудай 33 процентнь, табан бургомистр бүхэнэй нэгэнинь, гурбан судья бүхэнэй нэгэниинь эхэнэрнүүд болоно. Эдэнэр олонхинь томо промышленна предприятинуудые, хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперативуудые, бусад эмхи заргаануудые ... тэлбэрилнэ.

БОНН. (ТАСС). Рурай промышленна томо центрэй—Дюссельдорфын үйлсэнүүдээр эхэнэрнүүдэй колонно дабшана. Тэдэнэр: «Эб найрамдал хангая!», «Буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ, бүхы дээрэнь хуряахын түлөө», «Москвада, Варшавада хэгдэһэн договорнуудые эсэслэн баталха» гэһэн уряанууд транспарантнуудые баринхай ябана. Жагсаалшадай зэргэдэ эхэнэрнүүд улам олооро ниилэн нэгэдэнэ. Эдэнэр: «Вьетнамда эсэргүү США-гай ээрхэг түримхэй ябуулгые болюулгахамнай!», «Анджела Дэвистэ сүлөө олгохо!» гэһэн уряа хашхараллана.

Иимэ жагсаалнууд Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэрөөр дашарамдуулан ФРГ-гэй олохон городуудта болобо.

ПАРИЖ. (ТАСС). Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр—Мартын 8-ниие Францийн эхэнэрнүүд «Бүгэдэ ниитын амгалан тайбан байдал сахин хамгаалхын түлөө эхэнэрнүүдэй хани ба... рисаае, бүхэдэлхэйн һаналаа нэгэдэлгые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлэй үдэрэй» гуримаар угтаба,—гэжэ Францийн эхэнэрнүүдэй холбооной хүтэлбэриин гэшүүн Моник Мийу ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

Мартын 8 гээшэ эб эетэй, зол жаргалтай байхые ехэтэ ... сэдэг, эрмэлзэдэг, бүхы түбинүүдэй олон миллион эхэнэрнүүдэй хани барисаанай һаналаа нэгэдэлгын үдэр болоно гэжэ Моник Мийу хэлэбэ.

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр Финляндиин түрүү үзэл бодолто эхэнэрнүүдтэ ехэ һайндэр байхаһаа гадна, бүхэдэлхэйн эхэнэрнүүдэй һаналаа нэгэдэлгые бэхижүүлхын түлөө, тэдэнэй демократическа эрхэ үргэдхэхын, тэгшэ эрхэ баталхахын түлөө тэмсэлэй үдэр бололсоно. Энэ тухайла Финляндиин эхэнэрнүүдэй демократическа холбооной генеральна секретарь, парламентын депутат Анна-Лииса Хю...нен ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлбэ.

Тобшо мэдээсэлнүүд

КОПЕНГАГЕН. (ТАСС). Португалиин колонизаторнуудта эсэргүүсэн тэмсэгшэ Анголын патриодуудта материальна туһаламжа үзүүлхэ гэһэн Даниин һурагшад-гимназистнуудай эмхиин уряа Даниин олониитын дунда үргэнөөр дэмжэгдэн угтагдаа. Һурагшадай суглуулһан мүнгөөр медицинскэ пункт болгогдон таарулагдаһан, түгэс тухеэрэлгэтэй автобус худалдан абаба. Энэнь һаядаа Анголын партизануудта эльгээгдэхэ юм.

ЛОНДОН. (ТАСС). Хойто Ирландиин Тайроун хотын хэдэн зуугаад зон жагсаал, митинг үнгэргэхые хориһон Фолкнерой правительствын шиидхэбэриие буруушаалгын жагсаалда хабаадаба. Эдэнэр «онсо түлөөлэлгэ тухай хуули» гадагые болюулха, Ольстерто Британиин эзэмдэхы сэрэгүүдэй хэлэг мүрдэлгэ хюдалгые зогсоохо зорилтотэй плакадууд ба транспарантнуудые бариад ябана.

ЛУСАКА. (ТАСС). Иоганнесбургһаа абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, ООН-ой генеральна секретарь Курт Вальдхайм мартын 6-да энд ерээ. Намиби тухай асуудалаар ООН-ой гаргаһан шиидхэбэринүүдые дары дүүргүүлхын тула ЮАР-ай правительствада нүлөөлхэ зорилготой байна.

Намибиин газар дээрэһээ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй, захиргаанайнгаа зургаание гаргаха эрилтэ ЮАР-ай урда табиһан ООН-ой Аюулгүйн Соведэй ба Генеральна Ассамблейн хэдэн олон шиидхэбэринүүдэй байбашье, расистнууд эсэргүүсэнэ.

ОЛОНИИТЭТЭЙ НЯГ[ТА] ХОЛБООТОЙГООР

ГАВАНА. (ТАСС). Эндэ ... лэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй се... нар зарлагдаад. Кубын ... провинцинуудай штатнабэш... мянга гаран корреспондент... хабаадаба. Эдэнэр «Социа... мурысөөнэй жэл» гэжэ нэрэ... дэһэн 1972 ондо мэдээсэл... лые дамжуулдаг зургаанууд... бэелүүлхэ зорилгонуудые ... шэн хэлсээ. Тиихэдээ түрүү... дуршэл тайлбарилан дэлгэр... хэ хэрэгтэ Коммунис парт... дүүргэдэг эльсүүлхы ехэ ... тэйе тэмдэглэһэн, социалис... гуулалтын түсэбүүдые ... татайгаар дүүргэхэ ябада... һаад тойбо таталаг дутуу ... нуудые дары элирүүлхэ ба ... суулха хэмжээ ябуулга то... хойтон хараалһан байна.

Олониитэтэй нягта холбоо... рисаан — хэблэлэй хүсэнэй ... лөөнэй эшэ нүхэсэл болоно ... семинарта хабаадагшадай ба... лан абаһан шиидхэбэринүүд ... тор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

Израилиин харат[ай] ааша

ПАРИЖ. (ТАСС). Си... эсэргүү ехэ хэмжээтэй шэн... толго хэхээр Израиль бэлд... байна. Тэрэнэй тулада Си... агаарай дайда руу тагн... ниидалгэнүүдые хэнэ. Энэ... хайдань Францилахи Си... посольствын тарааһан мэ... дотор хэлэгдэнэ. Аюулгүй ... далда, эб найрамдалда И... лиин хорото балмад аашан... аюул тохёолдуулжа бай... Францийн олониитын анхара... Сириин посольство хандуу...

ДАХИН УУЛЗАТАРАА, БАЯРТАЙ

Түрэл хизаарайнгаа, түрэлхи арад зонойнгоо искусстватай ма-

ниие олон айлшад танилсуулдаг. Тэдэнэрэй зариман түргөөр мартагдажа, он жэлэй ошохо тума ойнһоо огто гарашадаг хаям. Харин манда айлшаар Казахстанһаа ерэһэн дуу, хүгжэмэй ансамблиин коллектив тиимэшье бэлэхэнээр мартагдахагүй аабза. Тус ансамбль «ХҮН ЯБАНА, ЭНЕЭБХИЛНЭ» гэһэн алдартай. Нээрээшье коллективтэйнь танилсаад байхадаа, сэдьхэл зүрхөө дүүрэн хангагдаад, энеэбхилһээр гэртээ бусаһан байнабди.

...Артист мүнөө үеын эстрадна хүгжэм доро совет болон дэлхэйн элдэб арадуудай дуу гүйсэдхэнэ, хатарнашье. Ямаршье һаань, дуунда хайхарамжагүйгөөр. һанаа амараар хандажа болохо аал? Үгы даа! Дуун бүхэн соо хүнэй сэдьхэл, дуран, тэмсэл... үшөөшье олон юумэн дурдагдаһан, бүридүүлэгдэһэн байдаг. Дуу, хүгжэм хүнэй ёһотойл нүхэр даа.

Караганда хотоһоо ерэһэн айлшаднай Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин концертын зал соо суглаарагшадта хоёр үдэрэй турша соо гоёхон дуунуудые бэлэглээ.

Дуушад Лилия Сенкевич, Евгений Журкин, Валентин Куликов, Валерий Шубин, Жерар Абакян гэгшэдэй өөрын онсо шанартай ирагуу һайхан дуунууд харагшадай сэдьхэл ехэтэ доһолгоо. Концертын түгэсхэлдэ дуулаһан Жерар Абакянтай харагшад удаан хахасажа ядан, нэрьемэ альга ташалгаар дуушаниие дахин дахин урижа байгаа.

Жерар Абакян гэгшэ һонин намтартай хүн. Тэрэ Египедтэ түрэһэн, грек яһатан. 1962 ондо Патрис Лумумбын нэрэмжэтэ Москвагай университедтэ һурахаяа ерэһэн. Һургуулияа дүүргээд, нүхэр Абакян оршуулагша болоо.

Теэд дуу, хүгжэм Жерартай бүхы наһан соонь оглошье таһараагүй: һүүдэр шэнгеэр дахаа, дурыень гүйсэд буляагаа. Тиин Жерар Абакян хүгжэмэй училищи дүүргээд, хоёрдохи мэргэжэлтэй болоһон намтартай.

«Хүн ябана, энеэбхилнэ» гэһэн коллективтэ ороһоор тэрэ жэл хахад хүдэлмэрилнэ. Тингэхэ зуураа сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дунда эгээл хүндэтэй, амжалта туйладаг хүниинь болонхой. Эхэ ороноймнай баруун зүгэй ехэ ехэ городууд Жерар Абакяниие шагнаһан, альга ташаһан байха юм.

Мүнөө тэрэниие Сибирь болон Алас-Дурна зүгтэ һуугшад халуунаар угтажа эхилэнхэй. Нүхэр Абакян манай гүрэнэй эрхэтэн боложо ороһондоо үнэн зүрхэнһөө баясадаг байна.

Концерт хүтэлэгшэд, эстрадын артистнарай республиканска конкурсын лауреадууд Юрий Каплан Игорь Чистов хоёр дуу, хүгжэмэй хоорондуур шог ёгто энеэдэтэй юумэнүүдые хөөрөө.

Артистка Лилия Малиновская зүүн зүгэй арадуудай наадануудые һонирхолтойгоор харуулаа.

Вокальна инструментнүүдэй «Сасуутан» гэжэ ансамблиие харагшад һонирхон шагнаа. Артистнар саксафон, труба, аритон, органан, флейтэ, бас-гитара, саксафональ, гитара гэхэ мэтэ дээрэ наадажа, дорюун хүгжэм зэдэлүүлээ.

Тус коллектив эмхидхэгдэһээр дүрбэн жэл болоо. Артистнарынь баран залууханууд, эдир наһанай эршэ омог алдаагүй, хүхюун, шударгы. Тиимэһээнь, магадгүй, тэдэнэртэй уулзахада, баяртайгаар энеэбхилхэ дуран хүрэнэшье бэшэ аа гү?

Айлшаднай үсэгэлдэр аян замдаа мордобо. Шэтэ, Благовещенск, Владивосток хотонуудаар аяншалха юм. Хойто жэл тэдэнэр мандаа дахин ерэхэ хүсэлэнтэй. Тиимэ хадань «дахин уулзатараа, баяртай» гэе даа.

В. ТОКТОХОЕВА,
манай корр.

СЭ Эхир экран

12.00 — «Хабарай фантази» —телевизионно дамжуулга. 12.20 — «Эхын паспорт» гэһэн телефильм.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

13.55 — Программа дамжуулагдаха. 14.00 — «Мүнеедэр — Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр» — телевизионно календарь. 14.30 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 15.00— «В мире животных» — гэһэн дамжуулга.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

16.00 — Хүгжэмэй ан... 16.10 — СССР-эй арадай артистка И. Архиповагай ко... 17.00 — «Жил-был у бабуш...» — гэһэн телеспектакль. 18.0... «А ну-ка, девушки!» — телевизионно конкурсын түгэсхэл.

Газетымнай удаадахи [но]мер мартын 10-да гараха.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Н-01361. Заказ № ...